

RP

A Polgár

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára: egy évre 180.000 K. Egyes szám ára: 4000 K
Jugoszláviában 5 dinár, Ausztriában 5000 osztrák korona
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

FŐMUNKATÁRS:
VÁZSONYI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST VIII, FÓHERCEG SÁNDOR UCCA 19
TELEFON: JÓZSEF 12-76

Közös fronton – Cuzáékkal

Hogy lesz az oldhból román? Egyszerűen úgy, hogy leül az itteni fajvédőkkel paktálni; még konduktistát sem kérnek az ilyen rangmódszónál – az a tény, hogy Cuzáék „egységes antiszemitizmá frontról” tárgyaltak a fajvédőkkel, elegendő volt arra, hogy előhírből román urakká lépjenek elő.

„Határon túli testvéreink.” Méltóztatnak még emlékezni erre a kifejezésre, amit a Kárpátok gerincén átkönyöklő bukaresti politika annyiszor hangzatosított és amelyet néhány – de nagyon kevés – erdélyi román agitátor is viszonozott. Most megint aktualizálódk ez a formula, csakohogy a határ most már – legalább is a békeszerződésbeli határ – nem a Kárpátok, amelyekbe mintegy a magyarságnak, a történelmeknek és a természetnek széttephetetlen szövetségi szerződése emelkedett fel örök határvonalul, a határ most már nem a Kárpátok, a határ ott van, a legmagyarabb földön, Biharban, Szatmáron, Arad-megyében, a határon túli testvérek azonban megmaradtak a Kárpátokon túli románok s a trianoni határon innen vannak: a határon inneni testvérek a fajvédő testvérek... az az új „nacionalista testvériség” az, amely közös antiszemitizmában, vagy mint ők mondják, nacionalista internacionalizmusában testvérisül... Nem a trianoni határon túli testvérekkel, hanem a Kárpátokon túli testvérekkel, a román fajvédőkkel testvérisülnek a „nemzeti ideológiát” védelmében, Cuzáékkal, főleg magával Cuzával, akinek „széles nacionalizmusa”, szélesöges magyar-üldözést a román kormány annyira megsohalka, hogy ma már elvesztette régi katedróját... Az itteni fajvédők azonban mégis barátoknak, tárgyalóknak, paktálóknak vele, a román kormánynak sok volt Cuzáék magyarüldözés nacionalizmusa, az itteni fajvédőknek úgy látszik nem sok, hisz kifejezetten azzal mentegetik a Cuzával való tárgyalást, hogy a „széles veszedelemmel szemben” találkoznok kell a nemzeti politikában, védekeznek egy mondvaesinált veszedelem ellen, és lepaktálnak a valódi veszedelem ellen, beírják azzal, hogy Cuzá a zsidókat is elnyomja és lepaktálnak vele: nem az erdélyi magyarság védelmében, hanem a zsidók ellen, akik Erdélyben természetesen magyarok s akiket a Cuzá-féle politika épp azért üldöz, mert magyarok. De hát ezt még megértjük. A fajvédők urak antiszemikák, vagy mint ők mondják: „keresztény politikát” csinálnak, de ha keresztény politikát csinálnak, miért paktálnak az erdélyi keresztény magyar iskoláknak, az erdélyi keresztény magyar templomoknak leggyűlölködőbb üldözőivel, Cuzáékkal. Franciországban valamikor rendkívül erős volt a keresztény politika erője... de sikertelen, hogy akkor, mikor Elzszé Lotharingiát Bismarck letaposta Franciország testőrlé, felállt volna ama nagyzerű francia katolikus politikánk valamelyik képviselője, amelyet a Montandambert-ök, Dupanloup-ök, de Mus-ök képviseltek volna, hogy: leülünk klasszikusan és azt mondták volna, hogy: leülünk tárgyalni az olaszai porosz világ legbrutálisabb emberével, de nem azért, hogy vesseknek véget a germanizálásnak, hanem csupán azon az alapon, hogy csináljunk felebe antiszemitizmust.

Abszolút képtelenség még ennek az elképzelésnek is, – ami azonban az egész világon képtelenség, az az abszurdum, a fajvédőknek a reápolitika, ők a nemzeti ideológiát közös védelméről beszélnek, mintha valaha is lehetne közös ügy a magyar és a román nemzeti ideál, – az a román nemzeti ideál, amelyről mindenki tudja, hogy egy falánk bizánci bálvány, amely torkát a Maros, a Szamos, az Ott magyar vízvétel öblögeti, amely lemarengszolta Magyarországot testőrlé Erdélyt, amelynek érzékszerve: a sigranura, amely keresztül körlehetetlenül ellenőriz minden magyar otthont, minden tüzelyvet, minden magyar gondolatot, minden magyar betűt és magyar gondolatot, amelynek tászsere a magyar vér és a magyar lélek és amely csak addig él, amíg a trianoni béke él, amelynek antiszemitizmusa Erdélyben egy törő sar, amelynek magyarságtól való. Hát ez az a román nacionalizmus, amelyet a fajvédő nacionalizmusnak meg kell védeni a zsidó veszedelemtől, – jórészt ama zsidók veszedelmétől, akik Erdélyben is szívvel-lelkel magyarok. Igazán kíváncsiak vagyunk, hogy festett volna ez az egész mostani helyzet, ha véletlenül

nem a fajvédők és a szélső jobboldal emberei fraterizálnak Cuzáékkal!

Akkor talán még az egységespártnak is lett volna hivatalos felfogása az ügyről. Mert így nem volt, legalább is nem adatező annak kifejezés. Egyáltalában ez a párt a legretélyesebb párt, amely valaha a magyar politikai életben szerepet játszott. Nem út ez a párt még a munkapártra sem, – emlékeztetünk arra, hogy annakidején, mikor Bethlen István, mint az Andrássy alkotmány pártjának tagja, épp a román kérdésben Czerninnek csak egy nyilatkozatról – nem tárgyalásról és nem budapesti paktumról, hanem csak nyilatkozatról, még hozzá nem felelőlen emberek nyilatkozatról, hanem az akkori bukaresti osztrák-magyar követ nyilatkozatról interpellált, – a munkapárt közhangulata láthatóan az ellenzéki interpelláló mellé sodródott. S emlékeztünk még valamire, amire e helyen már a multkor céloztunk. – Mettanékkal való tárgyalásokra, amelyeknek meg kellett szakadni, mert a munkapártban is visszhangja ütődött az akkori nemzeti ellenzék panaszaiknak és kifogásainak. Pedig a munkapárt nemcsak a szavazások pillanataiban volt egységes, az igazán „egységes” párt volt és nem elmentései tartották össze, mint az egységespárt, nem hat-hét frakció belső tászlán pihen az egységes, mint az egységespárt, nem érvényesült benne „a szabadság” politikája, mint az egységespártban, – ahol sem volt benne az a szabadság, amely kisérd példál a választójogi reformból olyan haladást is amelyet maga a kormány akart, nem ismerte a képviselőtámogató kormánypártiságot és elképzelhetetlen, hogy tagjai például a néppárttal szövetségben egy

közéki választáson, mint ahogy néhány munkapárti politikus Wolffékkal és Gümbsékekkel szövetségben a közéki választásokon. Nem hallottuk eddig a kormány felelőseit sem erről a kérdérről, – a belügyminiszter úr ugyan nyilatkozott, de csupán rendszeti szempontból, holott ha már rendszeti, hát akkor inkább tiszrendszeti kérdés, az egész kül- és belpolitika tiszrendszetnek kérdése, amelyre igenis gondosan vizsgálni kell, – végre is se Apponyi Albert, se maga a kormány nem képviselheti zavartalanul a magyar igazság álláspontját az erdélyi kisebbségi üldözések kérdésében, ha bárki odavetheti nekik, hogy hiszen éppen az Önök legtűzösebb fajvédő nacionalistái ülték le tárgyalni épp azzal a legtűzösebb román fajvédő nacionalizmus képviselőivel. Nem olyan egyszerű az ügyese, – végre nem lehet semmiféle pártfaryalattal külön diplomáciája, még kevésbé... közös diplomáciája Cuzáékkal, illetve közös „internacionális frontja” Cuzáékkal se a zsidók ellen, se más ellen, itt csak egy közös front lehet, az összes magyarok közös frontja, a Cuzá-féle erdélyi magyar-üldözés és románosítás és reakció ellen. Minden más csak frázis, – és örvendetek, hogy a frázisok, a fajvédő frázisok már hatástalanul pukkannak szét.

Nem hallottuk a kormánynak vagy az egységes pártnak nyilatkozatát, – bár nincs kétség benne, hogy a kormánynak és az egységespártnak sem lehet más felfogása erről a rettenetesen esetről, mint az ellenzéknek s ezt megerősíti több kormánypárti képviselőnek a Cuzá-féle tárgyalásokat élesen – és bölösen – elítélő nyilatkozat. De hallottuk az elnök nyilatkozatát, amelyet Vázsonyi szerdai hatalmas beszéde reklamátl. Hátszabály szerint talán igazra van az elnöknek, – de mikor annyira megszigorítottuk a hátszabályokat és annyi felszólalás hony ki a klotyórámba zsidó fényben, csodálatos, hogy mikor a legnagyobb szükség volna hátszabályok szigorára, kiderül, hogy a hátszabályok milyen angyalain enyhék.

Vámbéry Rusztem Mac Donald budapesti nyilatkozatairól

Minden antidemokratikus irányzatnak el kell pusztulnia

Mac Donald vonata kigördül a pályaudvarról.

– Legyon este szerencsém az Irodámban – mondja „A Polgár” munkatársának a volt angol premier barátja és pesti kísérője, Vámbéry Rusztem dr. – Talán módomban lesz Mac Donaldnak olyan kijelentéseit tolmácsolni, melyek a demokraták organumát speciálisan érdekelhetik.

Este telkestik Vámbéryt. A volt angol miniszterelnök pesti tartózkodására kerül a szó.

– Egyáltalán nem volt és nem is lehetett ennek a látogatásnak semmiféle politikai jellege. Egyszerűen az történt, hogy mikor a lapokból értesültem, hogy Mac Donald Prágából Bécsbe utazik, levelet írtam neki, melyben arra kértem, hogy nézze meg Budapestet is. Ugyanakkor, mintán nem tudtam, hogy levelemet megkapja-e, írtam C. F. Cramp barátomnak, aki az angol vasutas szakszervezet elnöke és a Labour Party alelnöke és megkértem, hogy ugyanezt a kérésemet tolmácsolja Mac Donaldnak.

– Annyi azonban bizonyos, hogy mégis van politikai jelentősége ennek a látogatásnak. Talán az a megkülönböztetett tisztelet, mely Mac Donaldt körülvette és melyet még Bethlen István gróf nem tagadhatott meg tőle, talán kinyitja bizonyos urak szemét, akik meg fogják érteni, hogy mégis csak van valami disztinkció a bolsevisták és a szocialdemokraták között.

– Mielőtt elutazott Mac Donald, velem villámpogeztettem. Mindenféle politikai és nem politikai do-

logról esett köztünk szó és eközben nyilatkozott a demokratákról is.

– Erős és megingathatalan a hitem. – mondotta, – hogy minden olyan irányzat, mely szemben áll a demokráciával, tehát úgy a bolsevizmus, mint a fasizmus, meg fog bukni, el fog pusztulni. A bolsevizmusban és fasizmusban én különben sem látom új fejlődési fázist a politikai és társadalmi életnek, hanem egyszerű reakciók tünetnek tekintem a parlamentarizmus ellen, mely a háború utáni gazdasági helyzet kifejezője, amintohogy a nacionalizmus is csak ellenhatás a forradalmakban kifejezésre jutott internacionalizmusnak és részint a leggyűlöttek kétségbeeséséből származik, részint pedig a győzelmek a győzelemtől támasztott túlzott reményeiből. Sajnos, még mindig nem tudják megérteni az úgynevezett győztesek, hogy a háborúban nincs győztes és vesztes, csak vesztes.

Végül beszélt Mac Donald a sajtó elnyomásáról is.

– Kétségtelen, hogy a sajtót bizonyos országokban elnyomják, de én nem látom a sajtószabadság legnagyobb veszedelmét, hanem abban, hogy a sajtó mindenütt a nagytöke kezében van és így nem írhatja meg szabadon véleményét még a legellenzéklibb lap sem, mert a nagytökes, aki pénzét feltette a lapba, nem kecsegtethet meg egy lapleltitást, ami egyenlő az ő üzleti személtésének keresztülhúzásával.

Hivatalnok urak

Irta: Dr. SZENTIRMAY IMRÉNÉ

A hivatali tisztviselők egész tévesen azt hiszik, hogy nekik nem érdekük a felük pontos, gyors és lelkiismeretes kiszolgálása. Minél egyszerűbb az az ügyük, amit a hivatalnok beélt, minél kisebb rangja van a tisztviselőnek annál egyszerűbb és némi télyzassal annál udvariatlanabban a modern az érdeklődő felékel szemben és így egyáltalán nem lehet esodálni, ha a panaszos legszívesebben a miniszterhez megy, vagy a polgármesterhez, mert ha nem is inférik el kedvében az ügyét, de legalább udvariasan meghallgatják és egy-két jó szót sem sajnálnak tőle. Miért nem tanulják el a kishivatalnokok, az alacsonyrangú tisztviselők főnökeik udvarias modorát, amely udvariaság pedig nagyon gyakran tulajdonosának a szerencséséjét kovácsolja meg. De onnét a külsőnél van sokkal nagyobb hibájuk is a hivatalnoknak: ez a sorbálás.

Nem szükséges okvetlenül bevárni azt, hogy a közönség felhatalmozódik és napokat töltsön el egyetlen ügyének elintézésével. Annyi rengeteg baja, bosszúsága van most mindenkinek az életel a leromlott gazdasági helyzet miatt, hogy fölösleges meg bürokratikusnak is súlyosbíthatni és megnehezíteni a polgárok terheit. Nem akarok most beszélni az útlevel kiváltásánál tapasztalható anomáliákról, vagy az idegen honosok jelentőségéről, csupán azokról a szerencsésen szülőkről teszek említést, akik a tanév elején gyermekeik tandíjmentességéért folyamodtak és kérvényeikhez mellette kellett a szerencséségek bizonyítványt. Megteltek az előjárásokok folyóelő keddő asszonyokkal, kopott ruháktal férfakkal, akik drága idejüket vesztették a bürokrácia otobaságá miatt és számos példáját szemlélhették annak, ha valami ismerőse jött a hivatalnok úrnak, vagy olyan ember, akinek nexusa van az előjárásghoz, az nem állt sorba, hanem egyszerűen bement, öt perc múlva megkapta az írást és mehetett odább. Nem azt mondom én, hogy ez igazságtalanság és ennek a szerencsésnek is sorba kellett volna állnia és három napig várakoznia a szerencséségek bizonyítványért, a világot sem. Csupán csak azt kívánom, hogy legszörnyőbb polgárlásunk vagy legoktóbtal munkástevőnk is sorbálással nélkül, öt perc alatt kapja kézhez az ízező bizonyítványt. Az egyes hivatalok már tapasztalhatják tudhatják, hogy mely időben mely munkák torlónak és akkor egy kis helyes belátással, egy kevés jankarattal a hivatalfőnök intézkedik, hogy ahány k rész-szorbában, ahol munkahalmozódás várható, a munkaerő szaporítását rövid időre, áttemporositva a boogaszt. Mert a hivatalnok nem arra kell törekedni, hogy megnehezítsék az emberek életét, hanem hogy könnyebbé tegyék.

Es nem hiányzik a hivatalfőnököt azt, hogy a publikum van ő értéki és legyen a közönség boldog, ha fényes örökdük láthatja. Nem. A hivatalok és hivatalfőnökök vannak a lakosságért, azért, hogy a lakosság érdekeit szolgálják. Még pedig pontosan, gyorsan, lelkiismeretesen és jó szívvel szolgálják. Az ellenéki blokk nem itél el senkit a gondolkodásáért, politikai meggyőződéséért, világlátásáért, ellenben elvárja a főváros minden egyes tisztviselőjétől és hivatalnokától, hogy a rábízott ügyéért szertelöt kezelje.

Tanuja voltam véletlenül annak, hogy egy elboasított városi tisztviselő mennyi szenvedésen ment keresztül, amíg nem jutott előző. Csupán iratokkal akart lemosolni, melyek között a vádakat tartalmazták, amiknek alapján állásokat megfeszítették. A lemosolásra aknt engedélyt kért az illetékes tanácsnoktól és miután három héten át számmal fölserlelt pontosan megjelent mindíg a kiütött audienáén, mégsem sikerült a nagyrárat beszélni, mert az az első héten beteg volt, a második héten elutasított, a harmadik héten nem jött be, végre a negyedik héten megjelent, három személyes ismerőst fogadta, aztán elment azzal, hogy dolga van, de majd visszajön. Három óra hosszat várakoztak a türelmes audienáézők, lehettek 18-an, mikor végre bejött a főügyész, vállalkozva a tanácsnok helyettesítésére.

— Az iratok lemosolását nem engedtem meg, hangzott a hangos és kurta válasz, mint mikor az ellátó előt kihirdetik a halálos ítéletet.
— Kaphatok erről végzet is?

— A végzet meg fogja kapni holnap délelőtt 10 órakor.

Ridóság és gyűlölet volt ezekben a szavakban. Ennek meg kell változnia.

Budapest lakosságának avval a bizalommal kell viseltetnie a Városháza iránt, hogy legkisebb ügyét is föndülettel meghallgatják és igazsággal, elfogulatlanul intézik el. Nem lehet az iránadó, hogy liherük, vagy fájódo gondokozás valaki, csak egy szempont lehet az iránadó: van-e igazsága vagy nincs. De azt lelkiismeretesen, pontosan és gyorsan kell megállapítani, mert nem egy minút annak a milliók, hanem egyesek szemébe a milliók. Az egyesek pedig azért vannak, hogy könnyebbé, mehebb, jobbebb tegyék embertársaik életét, hogy igazi szolgái legyenek embertársaik érdekeinek, a közérdeknek. Az a mód, ahogyan a tisztviselő a közérdeket szolgálják, ez a mód fogja őket presztizsiánl arra, hogy továbbra is megmaradhassanak helyeiken. A fánt említett konkrét példákbló ezeket a tanulságokat vonják le a főváros hivatalnokai.

Deák Ferenc és a demokrácia

Irta: Dr. MARCZALI HENRI.

A régi jó időkben Deák József beszégetett és szóbaállt nemességük, címereik. Kiseit, hogy az öreg úr emíremben ott van a toll. Jókaiában pedig az ágyú. Így meggyőztek abban, hogy öseik aligha Árpád apnától kapták a kitüntető privilegiumot. Abban az időben, midőn Deák fényes pályája kezdődött, még nagy sor volt ám a „kutyaórt”. Igaz, hogy csak akkor, ha bírtoknál ott üszekbőve. A possessionátus tagja a szent koronának, még nádor is lehet belőle, mérhetetlen fölénység választja el a bírtoktalan armálosok nemestől, a polgártól, hát még az alatt járó adófizelő jobbjától és szellőrtől. Hogy ez a társadalmi megosztás mennyire gyöngyölte a nemzetet, azzal legjobbjaink már 1790 óta tisztában voltak. Széchenyi Stádiumában kimondja: „Ha kell, sajátunk vesztélő, sőt szívvérünkkel is vivjük ki minden hontársaink az emberiség jussait”.

„Fenyítők többé már nem biztos kapocs, mely egy ország lakosai egybekötöl;” s most, midőn az emberiség gyomokkorát már elhagyta, a sértő privilegiumot jó sikerrel többé nem vihat a természet törvényei ellen; s végre bizonyára nagy sérhalom alá dől egy feljedező nép virága, ha a felekezeti örökké mint ellenségek a nem mint barátok állnak szemközt egymással”.

A legnagyobb magyar ezt a gondolkodást atyjától, a nemzeti múzeum alapítójától örökölte és az teljesen vérté vált benne, mikor a Nyugatot, különösen Angliát megismertte. Deák még később sem igen járt a nagy világban. Ő az emberi jogokért való lelkesedést, az iskola falai közt. Győrött tette magrává. Még felekezeti, pápi volt az oktatás, latin nyelven folyt, de a bencés és a piarista vezetkedett a kalvinista professzorral hazafiságban, magyarságban. Az osztrák elnyomással szemben a magyar csak nemzetiségének szabad kifejtésében, a szabadabb eszmék követésében találhatott támaszt. A liberális szó akkor jött divatba és az iskola utat ígért és nyitott egy szebb idő felé.

Jelenlét, szinte jóslatszerű Deakra nézve, hogy első rendű maradt bezedés egy fiatal rablogyilkos védelmére volt. Enyhítő okot a vad, durva környezetben az erkölcsi oktatás teljes hiányában találta. Első beszéde pedig az országgyűlésen 1833-ban, a botbűntetés ellen hangzott el. Mikor a jobbjakok személy- és vagyonbeli hátróságáról szólt a stamékoszás, így szólt: „Van egy törvény, mely minden polgári törvények felett örök és változatlan, melyet a világ kezdetétől ennyi századoknál keresztül semmi álokoskodás sarkakból ki nem forgatott, semmi hákad és erőszak el nem nyomhatott; egy oly törvény, melynek legkisebb sértését keserű bosszúállás követte mindenkor; egy oly törvény, melyet az alkotó minden jobb embernek szívébe véssett, mely nélkül polgári alkotmány erősen nem állhat, mely nélkül írott törvény, igazságos és boldogító nem lehet és ez: a természetnek szeghetetlen szent törvénye. Ezen törvény parancsolja, hogy minden embernek személye sérthetetlen legyen, az öntött minden ember kebelében önmédsi ösztönt és akaratot; ez adott neki hatalmat arra, hogy sértojé ellen gátolva és bosszulva erőszakot használhasson”.

Majd a jobbjakot bírtokképesége mellett tör lándzsát: „mert ideje már, hogy a hazában lakó s millió nemtelnek illendő és mérsékeltén szabadságáról is legalább egyrészen gondoskodjunk. Nincs sem szabadságnak nagyobb akadályja hazánkban, nincs a nemzeti művelődés lehető virágzásának emésztőbb férgé, mint belső elrendelkezésünk azon része, mely szerint nálunk nemtel ember semmi főköv bírtokot, mint valóságos állandó és bizonyos tulajdönt, nem bírhat”.

Ugyane tárgyról később így szólt: „Jól-elrendelt polgári társaságban nem szabad a polgári ítélet és törvény nélkül személyében, vagy értékeiben önkényes hatalommal sérve háborogni, mert a személy- és vagyonbeli hátróság nem privilegium, hanem azon első juss, melyet minden polgár méltán kívánhat, s azon első kötelesség, melyet a status minden polgárnak megadni tartozik”. A földesúr bíráskodása saját ügyében szálka szemében és a rendek ilyen irányban határozának is, bár részt hagyva az önkénynek is. „Hogy lehet már ezen emberiség, műveltség, erkölcsiség s igazság javallotta intézkedéssel meggyőztetni, hogy a legszebből értezt jobbjától, ki munka közben megáll, a tapasztalatlan fűt, ki néha akaratlanul kényes rosszat, a megcsúszott őregét, ki fáradt bűzűt keszűs pibentel, az indulatos földesúr, vagy durva gazdálkodó rögön önkényesen börtönre vettesse, börtönre, mely gyilkosokat, gyújtogatákat, itonból megörzött gonosztevéket illet”.

Epügy védelmébe fogadja a legszegényebbet osztályt, a szellőrt is. Kimondja 1834. november 30-án: „Nálunk azonban a törvény súlya, csak a szegény adómt nyomja”. A botnyitás megengedését a kormány és a főrendek a kereskedő alkalmas voltólól és vagyonától teszi függővé. Deák ezt humorosan, de mély igazságosságával támadja meg: „Ha a privilegiumoknak, monopoliomoknak, s azokból forrászó szorongatásoknak eddigi divatja mellett sem jutott keresébe senkinek, a marhával és természetnyekkel kereskedni akaró jobbjától előlegesen értéki garantált kívánni, ne jusson az eszébe a botnyításnál való kiskereskedésnél, hol a beforgó érték esekélyebb volta szerint a veszteség felülme is esekélyebb. Ami pedig a tudományt illeti, az ügytelenség sehol sem bünteti meg önmagát annyira, mint ép a kereskedésben; az ügytelen tisztviselő a közönségnek, az ügytelen bíró az igazságnak ellensége; de az ügytel-

len kereskedő csak saját magának.” Különbösen is, ha a földesúr a maga botját adja bérbé, a bírólól sem tudományt, sem értéket nem kívánunk a főrendek, csak az írendát fizesse.

A jobbjakosság felszabadtitásának kétségtevelő Deák Ferenc volt leghatározottabban és legsikeresebb előharosa. A jobbjakosság megszűnését az 1845-iki törvényeknek, Kossuthnak köszönjük. De Deák érdeme az, hogy ez az igazán nemzetmentő intézkedés nem hirtelen, hanem kelő előkészítéssel, az örök-váltság megengedése által vált válóvá. A lehető legmagasabb előnknek fokozatos, törvényes előrése tán legkimagaslóbb sajátága Deák államférfiai egyéniségének.

Epügy buzgólkodott a magyar nyelvnek hivatalossá tétele, a deáknek kikizsábolése ügyében. Sokan azt hínnék, hogy ebben ugyan semmi része a humanitásnak és a demokráciának. Ezt a pócs kaputalan követének 1834 október 16-án adott válaszában teljesen megvilláztatja: „A törvény nem csupán a bírák részére alkotottak, érteni kell azt minden egyes polgárnak, a kit az kötelez; mert a törvénynek fog kelléke az, hogy értsé, akinek részére alkotatták. E szerint, minthogy Magyarországon a népesség legnagyobb része magyar, a törvényt magyar nyelven alkotni illik és kell.” Mit ér az a törvény, melyet tán csak 25-30 ezer ember ért meg, a milliók nem.

Harmadik nagy tárgya az akkori országgyűlésnek a vegyes házaságok és a roverálások ügye miatt folyó küzdelem. A vallásos körökben Deák a legszabadabb gondolkodást vitte a tárgyalásokba, mely hírvé, jó katholicus volt. Hozzánk fölkepp a felekezeti egyenlőséget. 1833 július 13-án így szólt: Súlyos átok gyánant nyomja nemzetünköt a halálra kortól, úgy hiszünk, örököségi rendet szallott irigy viszályok által minden közbizalmat eljöttö indulatja. Sok kincsekkel áldotta meg a természet hazánkat; de az irigy sor megtagadja a túllink legszebb áldását, a közértelem és egyetértés, talán azért, hogy a magyar soha virázó meggyesére ne emelkedhessék, soha igazán szabad és független ne lehessen. Nem is a külső erőnek fog egykorunkat levonni, hanem belső egyenlenség, mely a közelet és közelettel kétfelén nem enged, s polgári szabadságunkra ellátó gyűbécserin ragadva, dűlja fel végre nemzetet letáncok; mert lime most is a leszenzóttb tárgya, a vallásnak és lélekismeret szabadságának tárgya, boldogító áldások hozója, a viszváromás és indulatok zűllőség megvaít szelja el a közeletünk.” Majd így folytatja: „Az idő lelkével haladó művelődés, mely sem visszsalgál, sem megállani többé nem képee, ki fogja vinni a most kívánt szabadságot, mert a műveltség és a szabadság azon elváhatatlan két testvér, kiket a jövőv végzet az emberiség boldogítására küldött a világba.

Minden elnyomott, legyen egyes felekezet, vagy nemzet, számíthat rokonszervé, hatalmas szavára, támogatására. Már 1839 október 28-án tiltakoztak a főrendek véleményére ellen, mely jobban megnehezíti a zsidóknak a létezésáért, mint más néposztályok. Az 1839-40-iki országgyűlés bevezetvél Zala megyének tett követelésekben az országgyűlés végzemenyöl közt megemlíkezik a zsidókról is. „Az izraeliták elnyomott polgári helyzetét is figyelembe vették a Karok és Rendek s minthogy az igazságok ellenkezőnek tartották azt, hogy egy olyan néposztály, mely a közállománynak legkevésbé polgári kedvével él, annak terhelből minden polgárok között legjobbat viseljen, s a törvényes adósságon felül túrelmi adónak neve alatt egy a törvény előtt ismeretlen, súlyos és önkényes adóval is terheltesse; minthogy továbbá károsnak vélték a hazára nézve, hogy ezen néposztály polgári tevékenében egészen elhanyagolassék: feliratot készíttettek, melyben a jelen állapot méltatlanságát kiemelve, azon törvényes és politikai okokat, mik ennek jobbra változtatását tanácsolják, bőven kifejtették a törvény által kívántak kimondani, hogy a túrelmi adó el-töröltetik, s az izraeliták az ország egyéb nem nemes lakosai által gyakorlatott minden polgári jogokban a magyar szent honora által mindmáig egyaránt részesíttetnek”. A főrendek ezt is megnyírhatták. Deák azonban a jövővő törvényhozás gondoskodásában bízza a remélt, hogy idővel kedvező körülmények és az izraeliták polgári és erkölcsi kifejtődése, ki fogják az lépéseknél eszközölni, mit most elárni nem lehetett.”

Érdekes, hogy az utolsó mondat csaknem szó szerint meggyezik József császár rendeletével.

Nyolcvan újabb lakást épít a főváros

A százhuszmilliárdos költségű ezer lakás építkezési előmunkálatnál alig indultak meg, az illetékes bizottságok máris folytatták az akélet. Iskolanépiletekre eszeközött ráépítések révén nyolcvan újabb lakást kaphatunk. A munkálatokra, melyek a legközelebbi napokban megindulnak, a kellő pénzügyi fedezet már meg is van.

Dr. BURCSIK ZOLTÁN, ÜGYVÉD
JOGI SZEMINÁRIUM
Berlini-tér 3 (Westend-ház). Előképzés az ügyészi jogi, közgazdasági, ügyvédi vizágra. Jegyzetdíjlet. Tanácskozás

SAKORVOSI rendelő vár- és nemibetegek részére
EZÜST SALVARSÁN ÖLTÁS
Rendelés egész nap. Ráköci út 33. sz. 1. em. 4. Rókosai szobában

Csődbe jutott a villamos közlekedés

Az autóbuszé a jövő

Irta: **MAGYAR MIKLÓS, törvényhatósági bizottsági tag**

A közlekedés kérdése csak nálunk probléma, a világ valamennyi nagyvárosában ezt a kérdést már régen megoldották. Mi még mindig a kezdetleges villamosközlekedésnél tartunk, míg Berlin, Párizs, London, Milánó és a világ más nagyvárosai már régen áttértek a villamosközlekedésről az autóbusz-közlekedésre, a villamos majdnem teljesen kiküszöbölték a városok belső forgalmából és csupán a városok távolfekvő pontjait, valamint a környékbeli közlekedést való összeköttetés fenntartására használták fel.

Amikor külföldön járunk és élvezük az autóbusz-közlekedés előnyeit, csodálkozva kérdezzük, hogy azok, akik ebben a kérdésben nálunk illetékesek, miért nem jutottak arra a belátásra, hogy

a mi merev közlekedésünk rendszerünket, a villamosközlekedést kiküszöböljük,

hogy átadja helyét a sokkal modernebb, kérelmesebb és mindenekelőtt racionálisabb autóbusz-forgalomnak. Hiszen nem kell szakembernek lenni, hogy az ember néhány pillanatnyi gondolkodás árán rájöjjön, arra, milyen nagy előnye vannak az autóbusznak a villamos felett. Az autóbusznak nem kell központi áramfejlesztő telep, le nem kellene sínek, nincs szükség az áramot közvetítő huzalhálózatra, tartó-oszlopokra, ha a motor elromlik, bármelyik sofőr helyszolgáthatja a hibát, szóval

az autóbusz sokkal racionálisabb a villamosnál.

és üzemének fenntartása lényegesen kevesebb költséggel, fáradsággal és adminisztrációval jár, mint a villamos. Ha az autóbusz elakad, legfeljebb leszállnak róla az utasok és a következő kocsival folytatják útjukat; miután nem sűn halad, ha elromlik, nem okoz forgalmi akadályt, de még az sem forgalmi akadály, ha a sűn keresztező tördőkerekű bűtoroskoci áll, nincs központi áramfejlesztő telep, amely a legminimálisabb üzemzavar esetén megbénítja az egész város forgalmát. Autóbusz-forgalomnál kizárt eset, hogy az ember félóra alatt jusson el a Kossuth Lajos uca sarkától a keleti pályaudvarig, mely utat gyalog 15 perc alatt sétálva meg lehet tenni.

Ha tehát ragaszkodnánk a villamosvasúthoz, mint forgalmi eszközhöz, legfeljebb földalatti villamosról lehet szó, aminthogy a külföld nagy metropoliszaiban a nagytávolsági forgalmat földalatti villamos bonyolítja le. De a mi földalatti hálózatunk ebben a tekintetben igazán nem számít és kiépítése a mai viszonyok között a lehetetlenségig határos. Ez a megoldási módja közlekedési problémáknak tehát elcsúsz. De a problémával végre szembe kell néznünk, mert Budapest forgalma, hála Istennek, egyre nagyobb méreteket üt, kezd visszatérni az élet Nükte-fése az ucaék vértengerébe és közlekedésünk teljes esődjé előtt állunk, ha nem történik hamarosan valami intézkedés. Hiszen bizony szempontokból ez a közlekedés már is esődött mondott, amikor például a kispolgárok, hivatalnokok és munkások lakta Mátyás térről akarunk az Ilés ucaéba, vagy a Külső Váci útról a Keleti pályaudvarig jutni. *Körül kell gyűlölgöznünk és villamosoznunk a vasost, vagy autóra ülnünk.* Ezenkívül

a főváros egyes pontjait csupán gyalog, vagy kocsival, illetőleg autóval lehet megközelíteni,

mert a villamos-közlekedést oda ki sem építették, sőt részben ki sem lehet építeni. Itt van a Rózsadomb a maga harmarincos lakásával, itt a Szent László út, a János-hegy, Óbuda egyes pontjai, itt vannak a környékbeli gyönyörű kirándulóhelyek, a környékbeli helységekről és falvakról nem is szólva, ahová a MÁV, mérődrága tarifái mellett az autóbusz-közlekedés, sőt teherzállítás üzletileg is nagyszerűen kifejezi magát.

A közlekedési probléma egyedül megoldásának tehát az autóbusz-forgalom kiépítését, jobbanmondva bevezetését tartom, mert a mi

ostani autóbusz-közlekedésünk csak parányi a világvárosi értelemben vett autóbusz-közlekedésnek,

mert igazán nehezen nevezhető forgalmi eszköznek az az eszköz, melyet

csak a végállomásokon lehet igénybe venni, közbelső állomásokon nem,

mert ott azaz utasitják vissza a felszállni óhajító utast; felszállás csak átszálló-jeggyel". Ez azt akar, miután félórás várakozást tapasztalunk egy-egy kocsiira. Annak, hogy a közlekedés kérdésének helyes megoldása az autóbusz, azt hiszem, elég helytálló bizonyítja

London, ahol úgyszólván már kizárólag autóbuszok bonyolítják le a forgalmat,

és példát vehetünk Párizsától, Berlinton és más nagy-

városoktól is, melyek forgalmában szintén az autóbusz kezd átvenni a közlekedésben a domináló szerepet.

Mielőtt azonban a közlekedési probléma illetően megoldásához nyúlunk, egy másik, nem kevésbé fontos problémát kell megoldanunk, már azért is, mert szervei összefüggésben van az autóbusz-forgalomra való áttéréssel. Ez az útiépités kérdése, illetőleg az útiépités burkolatának kérdése. Ebben a tekintetben is erősen elmaradtunk a világ más nagyvárosaitól, holott

az útburkolat kérdése nemcsak kényelmi, vagy városrendelési, hanem elsősorban egészségügyi kérdés.

Az egyik útiépitési bizottságban Zsomor Géza bizottsági tagtársam ezzel a problémával foglalkozva, adatkokkal bizonyította, hogy

Budapesten vannak a világ legszomorúbb úti viszonyai,

mert nálunk 1926-ig az előírászat szerint az útiépitésnek 86% a kőburkolatú és csak 14,3%-a aszfaltburkolatú, amikor például Berlinben az ucaék 74%-át már régen aszfaltburkolattal látták el. Azt hiszem, Zsomor barátom tiltakozásának az eredménye az, hogy az ügyosztály ezt a kérdést új megbeszélés tárgyává tette és az aszfaltburkolatra való áttérésnek gyorsabb tempót kíván adni. Ezért pedig hálásak lehetünk Zsomor Gézáknak, mert az aszfaltburkolat bebizonyítottan nemcsak praktikus, hanem egészségügyi szempontból is sokkal előnyösebb a kő-

Nem akarom itt Amerika példáját idézni, ahol a nagyobb városokban sok száz kilométer hosszú útvonalat aszfaltburkolat borít; nem hozokom elő Londonnal, Párizssal, Berlinnel, ahol az ucaék 74,7%-a aszfaltburkolatú, hanem a Balkánra és a kisantant államaira utalok, ahol szintén kezd kiszorítani az aszfaltburkolat a követ. Prága, melynek pedig nagyszerű saját köbányája van, az aszfaltburkolatra tért át. Belgrádban az utolsó évben 40.000 négyzetméter aszfaltburkolat létesült és Bukarest is áttér lassanként az aszfaltburkolatra.

Mindzeket figyelembevéve, arra kell törekednünk, hogy a közönség érdekeit sem előtérbe tartó intézkedések történjenek a közlekedés terén.

A villamos-tarifa égbekiáltóan drága és Budapest területén nincs oly hosszú útvonal, melyet az autóbusz 2500 koronás tarifa mellett meg lehet tenni.

Lehetetlen tovább tűrni azt a helyzetet, hogy a városi útiépités járjonak elől a drágítás terén. Lehetetlen, hogy az adóktól mentesített útiépités drágában nyuljanak szolgáltatások, mint azokat a magánvállalkozások megtenné. Ha a gáz, villany és közlekedés a város kezelésében képtelen lesz olcsóbb árakkal reáználni, akkor be fog következni az az idő, amikor át kell adni ezeket az üzemeket a magánvállalkozásnak, mert biztos vagyok benne, hogy

az autóbusz tarifája bármely magánvállalkozó kezében legalább 25%-kal esőbbödnék.

Annakidején Vázsonyi azt a propagandát a fővárosi útiépités, mert ezzel könnyítösek akart elérni a polgárság számára és semmi este sem azért, hogy ezek az útiépités priviligikus helyzetűek élvőze, azaz visszaléjenek a közönség rovására. Egyébként is majdnem az összes közönségesített útiépités grotzszk paródiái a komoly és szociális érzékel vezetett városi gazdálkodásnak.

Mindenkinek, aki Budapest közlekedésének kérdésével komolyan foglalkozik, helyesebb és támogatnia kell kezdeményezésünket. En különben ebben a kérdésben rövidesen konkrét tervezetet terjeszték pártom alá és hiszem, hogy javaslatom alkalmas lesz a problémának a főváros és közönsége érdekében leendő megoldására.

Sorozatos protekciók a kurzusintézmények számára, megkötések és korlátozások a magángazdasági tényezőkkel szemben

A mezőgazdasági hitel furcsa pikantériája

A kormány újabbban egyre-másra indítja útnak a különféle sugalmazott közleményeket, melyek teozója rendszerint az, hogy a szándék *az, hogy mielőtt immár förtözben befejezett nyert, az államháztartás egyensúlya helyre van állítva, pénzügyi stabilitásdét sem kell többé aggodnunk, most már semmi akadály sem lehet hát annak, hogy a magángazdaság is rövidesen talpra álljon.* Feltevézzük, hogy ez most valóban a kormány igazi intenciója és ezért rá szeretnénk mutatni egyrészt a jelenlegi, melyek különösen éppén a kormány *segítségét* mellett még mindig erősen újtában állanak a magángazdasági teljes gyogyulási folyamatának.

A kormány — későgigéit bizonyos politikumok hatása alatt — igen tekintélyes anyagi erőzhöz jutatta utóbbi években azokat a gazdasági szerveket, melyek kimondottan a legális, s öríasi adóterhekkel küszködő magángazdaság működési keretét igyekeztek megszűkíteni. Elég, ha utalunk a *Hungyának és a Futurának* működésére, melyeket hatalmas summákkal igyekezett többek között maga Hegedűs Lóránt is kárpótolni a balul sikerült valutáris kaland után. Nem akarunk e téren az utóbbi évek bővebb ismertetésébe fogni, mindössze a legújabb jelenségeknek kívánunk rámutatni, melyek azt igazolják, hogy egyelőre még mindig meglehetősen erősen befolyásolják a kormány pénzügyi koncepcióit a politikai motívumok. Már a multkor röviden megemlékeztünk az agyontamogatott *Nemzeti Hitelintézet* tökélemeléséről, most pedig, íme, itt van az ugyancsak államilag szanálódó *Magyar Jövő* esete, amikor is a kormány egyszerűen a *Tudományegyletemet* vezényli ki a kurzusgázdálkodás likvidálására. Ha még rámutatunk a kormányhoz oly közel álló *Egyesült Fővárosi Takaréknak*, valamint a *Központi Jelzálogbank* megkapóan kuláns felségítésére, úgy legalább is megközelítő képet kaphatunk a pénzügyi kormány szamaritánus tevékenységének irányáról.

Es most lássuk az érem másik oldalát. A kormány tudvalevőleg a tavasszal elhatározta, hogy a mezőgazdaság számára beruházási célokra hosszabb lejáratú jelzálogközlésőt fog szervezni és pedig a népszavetési közlésen fel nem használt részének fedezeté mellett. A kormány azonban pillanatig sem gondolt arra, hogy e célra felhasználja az évtizedes külföldi kapcsolatokkal bíró magán pénzügyi szervezetek, hanem egyszerűen megbízta báró Koranyit és William Good-ot, hogy a záloglevelek kihelyezése végett „készítsék elő” az angliai és amerikai piacot, egyidejűleg pedig a bankok atyai intelmét kaptak a kormánytól arra nézve, hogy ez akció sikeres lefoj-

fatása érdekében a továbbiakig tartózkodjanak a hasonló piacok hasonló irányú igénybevételeitől. A hónapok egyre-másra multak, miglen a kormány kiküldöttéi egy szép napon minden eredmény nélkül visszadók megbizúskat. Most aztán a kormány mégis csak a bankokhoz fordult, hogy kedvelt hível, a mezőgazdaság számára előteremtsek a szükséges beruházási kölcsönt.

A kormány tehát csak kénytelen-kelletlen fordul a fajtévedémmel nem igen foglalkozó pénzügyi tehez, de viszont minden lehetét élkövet. hogy a tengő-lengő, sápkoros, kurzusszülte gazdasági alakulatokat különféle éltető intézközök juttassa, akár az államkassa rovására is. Ha a kormány azt hiszi, hogy ez a magatartása túlságosan buzdító a tással bír a még mindig béna magángazdaság mentálitására, akkor igen téved. Utóvígre nem azért hozta meg a magángazdaság a maga horribilis mértékű szándálisi áldozatait, hogy most a kormány az állami föltölésökéből a gazdasági szükségesség semminemű kritériumával nem rendelkező, többé-kevésbé dilettáns s alkalmi gazdasági alakulatok létszámátelét meglohaszabbítani igyekezzék. A magángazdasági szanálótásának kiindulópontja csak ez lehet: *teljesen egyenlő etában a gazdasági életben.*

Húzás 1925 november 8-án

5000

koronáért vegyen bármely tőzsdében egy

Állatvédő-sorsjegyet

FONYEREMÉNY:

egy esokott négykerékűeken teljesen felszerelt 6 üléses új

AUTOMOBIL
5 teljes felszerelt motorkerékpár
40 darab teljesen új kerékpár és
34 különféle értékcses nyarernény

Állatvédők Világszövetsége
(Magyarországi osztag) tárgyszorintéke

Budapest, Gróf Zichy Jenő u. 4. Telefon: 182-00

Sorsjegyek viszonteladókna is!

A „korjegyző“

Miért csodálkozunk azon, hogy a nemzetgyűlésünk elnöke törölté Fábri Béla szerdai interpellációját, mikor akad liberális lap, mely még az elnököt is megelégedés és vezérkibédlen már jóval előbb bírálta, mint a bejegyzett interpellációt? Miért reklámlinjuk az új házszabályok szövegezését és fontosságát, mikor akad liberális lap, mely egy neki felszólaló esetében mégis helyesli azokat és felajánl az, hogy egy ellenzéki képviselőre sikerült — az új házszabályok segítségével — belefotálni a szót? Miért háborodjunk fel Gömbös Gyula személyeskedésén, mikor akad liberális lap, mely parlamentárisabb formák között, más szavakkal próbálja személyében megbántani Fábri Béla, akinek szemére veti, hogy a nemzetgyűlésnek annak idején — korjegyzője volt? Mit várunk a fajvédők barátaival, ha akad liberális lap, mely legnagyobb népszerűségét azzal érte el, hogy bizonyos „vidéki fiatallemberek“ ellen szeret hadakozni a most ennek a vidéki fiatallemberek a politikai barátai mellé áll, mikor ezeknek egy ellenzéki képviselővel személyes afférjuk támad?

Miért csodálkozunk azon, hogy jobboldali képviselők lekiesingelnek egy ellenzéki képviselőt, ha a liberális lap boldogan népszerűsíti másnap ezt a „bonnot“-t...

A politika nem szavak logikáján múlik és aki csak a szavak logikájához ért, az hadakozzék kemény csekkben, de ne foglaltat gyorsan állást olyan esetekben, mikor a tények logikájának pillanatnyi következményeit kell levonni. A liberális lap vezérkibédlen azóta bizonyára tapasztalhatta már, hogy a tények logikáját nehezebb kibonyolítani, mint a szavak logikáját és az interpelláció joga, a mentelmi jog sokkal fontosabb és nagyobb jelentőségű, semhogy azokra egy cikk-töredékért lehetne dőlni.

A liberális lap vezérkibédlen ezerszeresen esik bele abba a hibába, mellyel Fábriát megvádolja, hogy t. i. nem tudott személytelen szövegezője lenni egy fontos ügynek. A liberális lap vezérkibédlen egy ellenzéki nemzetgyűlési képviselőnek a mentelmi sérelmébe, képviselői jogába rázól bele személyeskedés kedvéért és abban a helyzetben, melyben egy ellenzéki képviselő szembe kerül a fajvédőkkel: az ellenzéki képviselőt ellen fordul, ezzel a fajvédőket erősíti és segít nemcsak egy személyes inzultusban, hanem olvi küzdelemekben is.

A jobboldali lapoknak komolyabb okuk lett volna Buda Dezső ellen fordulniok és a jobboldali lapok módot adtak Buda Dezsőnek, hogy a tanak tömegének emlékeztetésével szemben, kimagyarázza a szavát. Mert a jobboldali lapok ismerik a politikának azt az alapvetését, hogy az elveink képviselőit — minden eszközzel — erősíteni, elveink elcsúszását — minden módon — gyengíteni kell, még személyi szimpátiák feltételével is.

A nemzetközi antiszemitizmus

vezérei bizonyára diadalokapukat vártak Budapesten, bandériumokat az ország határain. Mert — hála a fajvédők boldog optimizmusának — Magyarország már úgy él a nemzetközi antiszemitizmus tudatában, mint a horozkereszt igéretföldje, Budapest pedig, mint a nemzetközi fajvédelem Moszkvája. Ezzel szemben a világkongresszus csak diszkrejt megbeszélésszerűségű össze, a fogadtatásból pedig az lett, hogy a vendéglátók jónak látták, hogy vendégeiket álmok alát, vagy rendez polgári foglalkozások feltüntetésével jelenték be a szállodáikban.

A forradalmi inga mintha már mégis lassabban kezdene lengeni. A külföldi vendégek kissé elkéve érkeztek Budapestre. Lehet, hogy néhány év előtt más fogadtatás lett volna. Eszelg vendégül el is mehettek volna a város házára és diszközgyűlésen élvezhetők volna elveik diadalai. Mindez elment, váge a szép napoknak. Hiába, semmi sem tart örökké. Még az sem, amit egyházból külső formák között sokan még át szeretnének menteni az elmúlt öt esztendőből a jövőbe...

A főváros veszi át az államtól a lakásépítési akció irányítását

Mi lesz a kincstári haszonrészeseiddel?

A demokratáknak a győzelmes választások után megindított hatalmas lakásépítő akciójával új korszak kezdődött a főváros modern fejlődésének történetében. A lakásépítések terén lezárult egy szomorú balsikerekben gazdag korszak és mint értecsünök, bizonyos mérvadó tényezők azzal a gondolatokkal foglalkoznak, hogy az állami lakásépítésekkel beszűkítsék és az egész ügy irányítását a fővárosnak engedjék át.

Nem kívánunk ezúttal részletesen kitérni arra, hogy mit épített, helyesebben: mit nem épített utóbbi években az állam. Le kell azonban szögezni a következő tényeket: A főváros 1918-ig négy évben át 25 bérházat, 19 lakáslepet építettett összesen hater lakással. Mikor a kormány a lakásépítkezési ügyeket kivette a főváros kezéből öt éves lakásépítkezési program keretében további tízezer lakás építést hirdette négy billió korona költséggel. Az állam ebből a nagyszabású programból alig választott meg valamit, mert amit „Láb“-hitelek és tata-

rozási hitelek alakjában nyújtott, az valószággal nevezetesen eltörpül a főváros nagyarányú akciójának eredményei mellett.

Nem hallgathatjuk itt el a kincstári részesezős dolgát sem. Az állam évek óta milliórdokat szedte be „kincstári haszonrészesezős“ címén, azzal a megokolással, hogy az így befolyó összeget lakásépítkezésekre fordítja. Sajnos, ez nem történt meg. Talintve tehát, hogy most a főváros kezébe vette ennek a tulajdonképpen állami feladatnak megvalósítását, jog és törvény szerinti ez a kincstári haszonrészesezős a főváros útján lakásépítkezésekre fordítandó!

Az akció pénzügyi részének ily módon való rendezése egy esapásra biztosítaná a lakásépítés gyors megvalósítását. Es ha bürokratizmus vagy hozzá nem értés ismét el nem rontja az ügyet: éppen az állami lakásépítő mozgalom esődjének köszönhetjük majd Nagy Budapest hatalmas fellendülését.

Bárczy István

Nem mi írjuk az alábbi méltatást Budapest nagy polgármesteréről, — egyszerűen csak idézzük szóról-szóra egy könyvből, amelynek szerzője a Wolff Károlyért rajongó, tehát Bárczy István javára aligha elfogott dr. Gárdonyi Albert székesfővárosi főveléltáros. Az „Ötvenéves Budapest“-ben Gárdonyi állapítja meg Bárczy Istvánról, hogy „az önkormányzati függetlenség, az erős magyar nemzeti kultúra s a modern demokratikus haladás jelszavait írta lohogórára“ és hogy „szociális és kulturális akciókat beigazolták a munkássághoz fűzött reményeket“.

De beszéljünk helyettünk Gárdonyi Albert:

Halmos János nyugalmabonulásával megterjedt polgármesteri székét 1906 június 19-ikén Bárczy István tanácsnok foglalta el. Hivatallal-bárczy új korszakot jelentett a főváros történetében, mert széles látókörrel megértette vele a főváros fejlesztése szempontjából szükséges teendőket s tette-ereje biztosította a feladatok megvalósításához szükséges energiát. Míg az előző korszak a haladó kor parancsoltá újítások fölött felve tüpöngött, addig az új korszaknak megvolt a eszelekvéhez szükséges bátorsága s néhány év leforgása alatt többet alkotott, mint előbb évtizedek alatt.

Az önkormányzati függetlenség, az erős magyar nemzeti kultúra s a modern demokratikus haladás-jelvények a jelszavak, melyeket Bárczy István lohogórára írt s jelszavai mellett mindvégig híven állott. Széktelgőlköz beszédeiben demokratikus elveit mellőzté tett hitvallást, mikor a községi választói jog kiterjesztését azzal indokolta, hogy „az új önkormányzatról addig nem is lehet beszélni, míg a 800.000 lakos főváros képviselőit egynéhány száz ember által leszavaztatott 20—25.000 választó választja“. Az önkormányzati függetlenség biztosítása volt másik vezéreszméje, miáltal a fővárost a kormány gyámokodásától óhajította mentesíteni, ami a községi politikának a kormányzati politikától való függetlenségét előzta. E függetlenség biztosítása útján azt remélte, hogy „a törvényhatóság képviselése a politikai pártoktól függetlenül egymással küzdő városi pártprogramok alapján fog kialakulni s egyszéles, tudatos városi politikát fog eredményezni“. E kijelentéssel az új polgármester rámutatott a törvényhatóság bizottság addigi nagy foglalkozására, t. i. hogy nem volt önálló politikai élete, hanem az országos politika érvényesült úgy össztételében, mint működésében. Ily módon a főváros ügyel nem részesezők a megfelelő figyelemben s a város fejlődése ennek következtében megakad. A községi választói jog remélt reformja ugyan elmaradt, a városi politikára azonban mégis hatást gyakorolt Bárczy István programbeszéde, mert innen kezdve jobban előtérbe léptek a városi pártalakulatok a politikájuk a közgyűlésen is érvényesül.

Új volt Bárczy István városfejlesztési programja is, amely először az addigi mulasztásokat tárta fel, azzal az orvoslás módjára mutatott rá. Szerinte a külterlekek benépesítését mesterségesen megakasztották s ennek következményeképpen a szomszédos községek a főváros rovasára fejlődtek. Ezzel szemben a főváros tulajdonában lévő telkek parcellázásának s olso lakások építésének a szükségét hangsúlyozta, amit a szociális szempontok is követeltek. A körnék fellendülésével a fővárosra szakadt közgazdasági és pénzügyi bajokat pedig úgy kívánta ellensúlyozni, hogy terve vette a környékbeli községek becsatlósását. Az előadottak megvalósítása azonban nagy pénzügyi akadályokba ütközött, mert a főváros háttartása már évek óta válságban volt. A pénzügyi kibontakozás terével egyelőre nem foglalkozott, jelezte azonban, hogy e tekintetben az államhatalom segítségére számít.

Különösen kulturális programja volt lendületes, amely azon meggyőződésének bejelentésében jutott

kifejezésre, hogy „a főváros, sőt az egész nemzet jövőnd boldogsága, fennállása elsősorban attól függ, hogy miképpen tudja a nép legszesezőbb részegit a magyar nemzeti művelődés eszközeivel megmunkálni, azokat erős szociális érdekekre s intenzív, jól szervezett gazdasági tövkenységre nevelni“. Indokolta pedig ezt azzal, hogy „amikor a népjogi demokratikus kiterjesztése útján nemokára az ország és a főváros sorsának intése csakugyan a nép kezébe jut, vajjon nem mindennél nagyobb érdeke-e a magyar társadalomnak, a fővárosnak, hogy minél hamarabb előrhesse a nép a műveltségnek azt a fokát, amelyen a községi elöltek kellőképpen megítélhetők s a községi vitelér helyes befolyást gyakorolhat“. Ez a határozott program a szabb jövő zálogát tartalmazta s a következő évek szociális és kulturális alkotásai beajazolai látszóan azon reményekkel, melyeket a közgyűlés Bárczy István munkásságához fűzött.

Csak azt nem értjük ezek után: mi akadály lehet ezek után Wolfféknál Bárczy István újabb polgármesterségének!...

Mi történt a városházán?

Dr. Bucsinzky Bertalan főjegyző e héten ülte meg harminceves szolgálati jubileumát. A kítőné tisztviselőt az ügyosztály melegen ünnepelte.

A községi bizottság vizsgálta az ügyosztálynak azt az előterjesztést, hogy az autótási vállalat harnic újabb rendezését hajjon. A bizottság ülésén Bedő Mór a szerződés szövegéből mutatja ki, hogy a vállalat kéréme jószovalt.

Balg Alfréd a székesfővárosi köztisztasági hivatal igazgatója most töltötte be szolgálatának huszonegyedik esztendőjét. A jubileum alkalmából melegen üdvözölték.

A tűz elleni harcban elesett tűzoltók emlékére a központi tűzoltó-laktanyában október 25-én emléktáblát helyeztek le.

A főváros három új tűdbetelegmozdító létesít, kettőt a hetedik, egyet a kilencedik kerületben.

A közközhírségi bizottság ülésén bejelentése az előadó, hogy a főváros közközhírszainak kiadása 1923-ban 127.883 millió korona volt, a bevételé 7.770 millió, 127 milliórdot kell tehát a fővárosnak fedeznie.

✠ I. POROSZ ✠
KÖSZÉN
KOKSZ ÉS SZÁRAZ
TÜZIFA
A LEGJOBB MINŐSÉGBEN
GÁSPÁR FÜLÖP
VI. HUNGÁRIA KORÚT 72
TELEFÓN: 4-68, 39-60, 60-21

Mit mond az üzemi jelentés a főváros árva-ellátásáról

Az üzemi bizottság jelentése a közösi árva-házakra is kiterjed és lesújtó kritikát mond itt az árva-házakról is a főleg az azokat tartató fővárosról. A jelentés a része így szól:

Szükség volna elsősorban az *előnevezés sürgős megújítására*, a ruházati cikkek és ágyneműszükséglet mennyiségének és minőségének fokozatosán és a lehetőleg szerint békéltetve való emelésére és egy olyan intézkedésre, amely lehetővé tenné, hogy az árva maradjon gyermekek, akiknek hozzátartozók nincsenek, vagy ha vannak is, nem képesek őket elartani, már hároméves korukban intézkedni kellhetne nekik, mint ahogy a *hiányos táplálkozás és hiányos gondozás éppen a 3-4 éves korban levő gyermekek halálosztát számát növeli igen erősen.*

Ezután egyes részletek felsorolása következik, majd így folytatja a jelentés:

Ha végignézzük az árva-házak statisztikáját és

látjuk, hogy a József Flúárvaház 82 év óta 1332, az Erzsébet Leányárvaház 53 év óta 961, a Mayer Ferenc Flúárvaház 39 év óta 581, a Községi Szeretetház 63 év óta 592 és a Községi Árvaház (Bernfeld) 12 év óta 86, tehát az árva-házak összesen 3552 gyermeket neveltek fennállításuk óta, méltán megelégedünk. Ez a szám rendkívül alacsony, sőt *megdöbbentően kevés, ha csak arra gondolunk, hogy az öt esztendőig tartott háború milyen óriási módon szaporította meg az árva-kiszármaztást. Ha a fővárosnak csak ennyit volt módjában gondolni, mily horribilis lehet azoknak a száma, akik a férőhelyek elégtelensége folytán nem juthattak be az árva-házba és kellő táplálkozás, kellő gondozás hiányában testileg, szellemileg elcsúszáltak, esetleg elazultak!*

Szaporítani kell tehát a férőhelyeket, mert *lehetetlen, hogy egy millió lakosú főváros, egyidejűleg csak 478 gyermeket tudjon saját árva-házában elhelyezni.*

Hogyan építették a városi házakat Bécsben?

Irta: FREUND DEZSŐ v. törvényhatósági bizottsági tag

1920 óta állandóan épít Wien a bérház-községeket, amelyeket tanulmányozva, könnyűszerrel állítható meg, hogy melyek azok az építkezési hibák, melyeket az öt esztendőig gyakorlati helyteleneknek, az élet és szükségletek követelményeinek meg nem felelőnek talált.

Az *építési várossi házak ne legyenek kísérleti nyulatok.* Ne csináljunk milliórdios kísérleteket akkor, amikor ezeket a kísérleteket mások már elvéggezték számunkra.

Nálunk egy-egy hatalmas telektömbön, pavillon-rendszerben akarnak építeni. Wien ezt, mint helytelen régen elvetette és *egy-egy telken hatalmas ötszögletes bérház-tömböt épít.* Ezzel a rendszerrel érhetjük el legkönnyebben, nagy nyílt udvarok beiktatásával, hogy a *lakosokból mind dél-délkelet felé, tehát a napos oldalra nézzenek.*

Amikor megfelelő nagyságú telkeken épít most a főváros, teljesen elhibáztunk tartom, hogy egy-egy telken 3-3 pavillont épít ahelyett, hogy telkeken *egy-egy ötszögletes bérházat emelne.* Ez szociális, népjóléti és gazdasági szempontból is helyesebb lenne. A kis világító-udvarok, szellőző aknáknak, melyek sok kislakással bíró bérházaknál a falusi szempontból helyettesítik, a döglött macskáknak, rothadó ételmaradékoknak teteközési helyei és így a legkínzóbb bacillus-tenyésztő helyek, mint ahogy Wienben, nálunk is elvetendőek.

A bécsi baumeisterek által hozzájuk áptáplált nyílt fűgőfolyós rendszer mellett, mint ahogy azt Wienben már régen abbahagyták. A nyílt fűgőfolyós rendszer nemcsak szagcsészeli, hanem szociális és higiénikus szempontból is a lehető legrosszabb. Ezek a folyosók helyettesítik a káoszot, szűlő a szomszédok közötti parvatpannak, a pletykáknak és nem ritka esetekben a családi tragédiáknak is. *Ha egy emeleten csak egy szamárköhögés, vagy sarlatos betegnek van, akkor mindazok a gyermekek ki vannak téve a fertőzés lehetőségének, akik helytelenek a „gangan”, a törös cédulás lakás előtt elhaladnak.*

Mint ahogyan át tudták plántálni a fűgőfolyós-rendszert, úgy plántálták most át a *több lépcsős ház rendszerét*, melynél emeletenként egy-egy lépcsőházba 4-4 lakásba lehet jutni. Négy emeletes épületnél — a földszinttel együtt — ez lépcsőházzal 20 lakást jelent, amennyiben fűgőfolyós-rendszer mellett is, külön lépcsőt illik már építeni és amellett megvárjuk a többszáz méteres fűgőfolyósok építési költséget.

Ez a rendszer izolálja a lakókat egymástól és az egy lépcsőházhoz tartozók külön házában és nem békaszármazat lakóknak érzik magukat, amely érzés emeli az otthon intimitását.

Ha egy tömbben 600 lakást építenek, ez a jóléti és a közös használatra szánt berendezések szempontjából is előnyösebb és gazdaságosabb a pavillon-rendszerrel.

A gépekkel és gépészirattal berendezett közös mosókonyhák létesítése, ahol egy család 3 óra alatt összes fehérneműjét csak 8.000 koronáért, nemcsak moshatja, száríthatja, hanem mángrólihatja is, kihasználó tömeglakásoknál gazdaságos. Ennek a berendezésnek jóhatáson van elvitatlanul, ha arra gondolunk, minő megvárjuk a jelent munkácsaladnál időben és pénzben a 3 óra és a 8000 koronás nagymosás.

Lélekemelő látványt nyújtanak azok a berendezések, melyek a gyermekek jólétéről gondoskodnak. Ezek magyát a „Mutterberatung” intézménye képezi. Ehez négy nagy szoba, váró, orvosi-, rendelő-, mér-

legszoza és mellékhelyiségek tartoznak. Hetenként egyszer hatóságos orvos vizsgálja meg a csecsemőket, gyermekeket, megméri testsúlyukat, ellenőrzi fejlődésüket és tanácsot látja el az anyákat. Gondoskodás történik kisebb és nagyobb gyermekek elkülönített játékszobáiról, melyekben a soros anya tartja a felügyeletet. A játéktérnek mozgófénykép előadásokra is be vannak rendezve. Ezeknél 10-14 éves gyermekek részére egyszerű gépekkel és szerzeszámokkal dúsan felszerelt munkatermekről gondoskodtak, ahol alkotva tanulja meg a gyermek a munka szeretetét. Hogy a játéktérnek és foglalkoztatók mellett könyvtártermek, gyermekfürdők, zuhanyzók, labomódozó, kello számban rendelkezésre állanak és hogy napfény-teraszokról, uszodáról, honok-játékszobáiról mindenütt gondoskodtak, az Wienben egészen természetes. Hogy a gyermekosztályok, bikkliket nem kell minduntalan a lakásba felvinni, mert azok külön fentartott helyiségekben helyezték el, ez Wienben magától értődik.

Az alagsorban a ház 600 lakója számára, nők és férfiak részére egy-egy nagyszobát, modern felszerelésű fürdőt és zuhanyzót épült. Ehez és a mosodáshoz, két hatalmas befalozott fekvő kuzán szolgáltatja a gőzt és meleg vizet. *Egy fürdőt 3000 koronát számlítanak, negyedezték annak, amibe az otthoni fürdő kerül.*

Mind ezek a berendezések azonban csak ott indokoltak és gazdaságosak, ahol nagyjóméretű lakó háználja azokat. Kiseb lakószámmal bíró házban nem az alagsorban elhelyezett nagyobb közös fürdő, hanem négy lakás számára, emeletenként jól elhelyezett egy-egy kisebb fürdőszoba alkalmazása a helyesebb és gazdaságosabb. Ugyanez áll a mosókonyhákra is, amelyek ugyancsak emeletenként osztandók el.

Fenn elmondottak volnának azok az alapelvek, melyeket mérlegelés céljából az építő hatóságok figyelembe ajánlok, mielőtt a városi bérházak építést megkezdének.

Egy ostromlott vár

Az ostromlott vár a Beszár. A Wolff-kurzus s vele Buday Dezső ott még mindig telhatalmú uraknak tudják magukat s sehogy sem akarják tudomásul venni, hogy idekinn már egészen más világ van, mint volt akkor, mikor ők csupa nagy önzetlenségből beköltöztek a Lipót körútra.

Most aztán baj esett. A demokratikus blokk a közér, Budapesti közönségéért akar dolgozni e ebben az igyekezetében egy kislet ellenkezésbe került Buday urakkal. Eddig is már kiverkedés az átszállított árának leszállítását, a határ pedig, a közlekedésügyi bizottság úrra üszült a ez úrra új esztét, új összeállítását jelentett. Dr. Bedő Mór vezette a rohamot, Fábán Béla követte a vége az lett, hogy

a villamoson ezenül ütezerkoronás tisz-retúr jegyek lesznek; leszállítja a tanulók és tanonokok heti jegyének árát, már most elvárható, hogy leszállítja a gyermekjegy árát, bizottságot küldtek ki a Beszár ügyvitelének ellenőrzésére; egy másik bizottságot a Beszár kurzus-gazdálkodásának kivizsgálására.

A roham tehát sikerrel járt. Nem teljes, de mindenképpen kielégítő sikerrel. Az ostromlott várban még beun vannak Budayék, de itt van a közlekedésügyi bizottság és a városiég nagyon nem jól érzik magukat odabenn. Nem lesz itt már egyéb hátra, alább vagy utóbb, de inkább előbb, mint utóbb, jól kell adnia a várat s aztán oda is diadalmasan bevonul a győztes blokk s vele a közönség ismét érdekeltnek komoly szolgálatát.

Ügyeljen bevásárlásainál!

védjegyünkrel!

Ami a tudásban az ABC, Ez a konghában a FRANCK-képe.

D. 177 O. 35 To.—Vo. 1.

Érdekes elvi döntés a tisztességtelen versenyről

A budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara döntő-bíróssága Mayer Géza dr. úrnak, a m. kir. szabadalmi törvénysek alelnökének előnökte alatt, a tisztességtelen verseny tárgyában nemrég közérdekű elvi döntést hozott.

Kövesen tudják, hogy a budai városi jog már 1244-ben a tisztességtelen verseny ellen irányuló, fölette szigorú határozatokat airtalmazott (az iparjog megvomas, stb.) és hogy Szechenyi István gróf, a legnagyobb magyar, „Hitel” című művében a tisztességes kereskedelmi tekinlt a közgazdaság egyik legfontosabb tényezőjének.

Modern törvényünk, mely a versenykodex megalkotására irányult, csak 1900-ban vossz kezdetét, amikor ugyanis Nagy Ferenc egyetemi tanár, a kereskedelmi minisztérium államtitkára, törvénytervezetet dolgozott ki, a törvény azonban csak kb. 1/4 évszázad mulva, 1923-ban készült el végleges. Ezen új törvény beekkekezesé óta alig mult még el 1 esztendő, de az általa teremtett új szellem, mely elsősorban a kereskedelmi és iparkamara döntőbírójának ügygyakorlatába nyilvánult és a kereskedelmi világ mentalitását mindinkább megváltoztató iparkodik, máris mindenfelé észlelhető.

Az új törvénynek tulajdonítható, hogy számtalan visszaélés, melyvel szemben a kereskedelem és a közönség eddig tehetetlen volt, egy csapással megszűnt és neki közzétehető, hogy a fent említett döntés általi a visszaélések egyik legveszedelmesebb fajtáját is sikerült megszüntetni.

Eddig ugyanis gyakran megtörtént, hogy például „Hunyadi” keresztről, „Lysosform”-ol, „Franck”-kávét, „Schlicht”-szappant vagy „Aspirin”-t, a kőrösvönök a „valódi” gyártmány helyett, valamely versenyképes gyártmányt szolgáltatottak ki, melynek csomagolásán a legutóbb esetben az eredeti gyártmányhoz hasonló volt, de sokszor atóli el is tért. A közönségnek ilyenmő ámtása csak akkor volt bírósággal büntethető, hogyha közönséges csalás esete forogt fenn, avagy ha az ilyképpen eladott árú oly védjegyrel volt elátva, mely a „valódi” gyártmány védjegyének utánzatának volt minősítendő.

A fent említett esetben oly kereskedőről van szó, aki „Franck”-kávét kőrösvönvőit, minden további megkegyezés és magyarizálás nélkül, egy konkurrens cég gyártmányával szolgáltatta ki, miert is a „Franck”-cég az illető ilyenmő események abbahagyására perelt. Fentemlített bíróság a panasznak helyt adva a kereskedőt abbahagyásra és a telmerült költségek viselésére ítélte, — egyben megállapította azt, hogy a kérdéses események az alább felsorolt három okból a tisztességtelen versenyről szóló törvénybe ütköznek, mert a kereskedő általa:

1. a vevőt ámtította, amennyiben neu a kert árú szolgáltatta ki,
2. megkárosította a „valódi” cikk gyártóját, amennyiben az ilykép ámtított vevő abban a hiszemben, hogy a „valódi” gyártmányt kapott, az utaztat elányágát a „valódi” gyártmány rovására írja és végül

3. ilyen esemény a kereskedelem legfontosabb tényezőjének egyikét, a közönség bizalmát fása alá és általa a közönségnek a kereskedelem megbízhatóságában való hite alapján megrendül.

A politika rögös pályán, amelyen legbiztosabban lehet elérni kereszért, háttalanságot; a politikusknak mindennel le kell számolnia és aki a politikában az igazságot keresi, annak semmiel sem szabad törődnie, csak azzal, hogy menjen előre a maga önényén.

Ami az aranyközéputat illeti, én nem vagyok szélsőséges, de akik lennek az uccra és a közép-utón mennek, igazat adnak nekem, hogy nem min-

Krámer Adolf
festő- és mázoló-mester
Budapest I, Lágymányosi u. 4. Tel. J. 82-37

Egy pesti uccasarak naplója ...

Írta: Dr. VÁZSONYI JÁNOS

Budapest a kávéházak városa. Valamikor így neveztek. Akkor és még rövid nadragban jártam, krajcárokat gyűjtöttem, volt egy derek vidéki nagybátyám, dolmányban járó szilaj öreg úr, adás és-az, akiktől, ha Pestre jérvándorolt, mindig kaptam egy ezüstköraszt. Akkor még nem volt aranykorona csak ezüst. De ezüst volt, míg ma még réz sines, csak bábozom egyszerű 12.500-as szorozószám — in spe. Békének neveztek ezt a korszakot, amelyre az én korszálom, sajnos, csak hátrányban emlékszik. De arra emléksznék, hogy akkor minden uccasarkon kávéház volt, fényes, tükörablakos, teraszos, modern és világvárosi kávéházak évirítottak az ucca keresztjeinél és Budapestet mellán neveztek a kávéházak városának.

Ma újra itt van a kávéházak divatja. Egyik nyílik a másik után, egyik ott áll a másik mellett és csodálatosan mindegyiknek van publikuma. A Nyugati pályaudvar, azaz Berini lértől az Octogon lértig, amíg ezen a rövid útvonalon néghalad az ember, 9 kávéház portáljában gyönyörködhet. Itt a békevilág első feszkéje.

Az egyik uccasarkon egy most újonnan épült és cionkára díszített fényes kávéház előtt állok meg. Budapest az interviu otthona, ez az a város, ahol mindenki nyilatkozik, megnyilatkozik, csupán maga a sajtó nem. O az egyetlen kivétel. A riportszellem megölte a publicisztikát és a politikai rovat épígy, mint a kritika, vagy a színház, néhány kivételtől eltekintve, nyíltan rovatá lett. És ebben a keretben megszólalt mindenki a politikában. Héjas Ivánról Rókosi Mátyásról, a színházban a szerzőről a statisztáig és köztöben is Smith Jeremiás fibistól Madár bácsiig, az egyik, napilap vasárnapú hirdorjéig — aki csak akkor. Miért ne nyilatkozhattak az uccasarak is? A kávéház? Miért ne mondhatták el karrierjéit, múltját? Beszélgettem vele. Kérdeztem. És lepergett előttem eleve válogatos filmjé, mi volt, mint volt, hogy volt az éveken során.

A sarokház tizenöt esztendője hogy épült. 1910-ben. Az akkor liberális korszakban. Akkor, amikor még építettek. Azok, akiket ma destruktívoknak neveznek. 1911-ben, egy évvel később, frissen, kiszáradva, fényesen és ragyogóan készen állott. Fárta a lakókat, az üzleteket. A sarokhelyiségre vonatkozólag kiemelt a tábla — be szeretnék már mielőbb újra üzent látni! — „Ezen helyiség kiadó. Bővebbet a házfeljegyőnél.”

A bérlet nem sokáig késett. Hamarosan már mesteremberek, iparosok, munkások raja dolgozott odabenn. 1912-ben megnyílt a tükörablakos, tiszta, kitűnő kávéház. A „Caffé Angletterre”. Így hívták akkor. A színházban Wilde és Shaw darabjait adták. Lipótvárosi fiatalok és Nemzeti Kaszinó-beli öregek angol pipából angol dohányt füstöltek. Anglia divatban volt. A kávéház jó címet választott. Jól ment. Tele volt. Akkor már háború folyt a Balkánon. De nálunk egy kapuciner után még 2 krajcár borra-válót adtak az emberek.

Két évig nem volt semmi baj. De aztán eljött a világhátság éve. 1914. Megvándorló tömegek jértek be a várost. Tüntettek a háború mellett. A cigány a „Heil Dir im Siegeskranz” himnuszot játszza. A kávéházban Conradok már eldzik az usztáit. Az uccán felharson a kiáltás: Eljen a háború! Vesszen Szerbia! Perfid Albion! A tömeg megorpan a fénygárbán uszó „Caffé Angletterre” előtt. Közöpor éri az ablakokat. Rádalom. Eljémezés! Angliának most megmutattuk! A „Angletterre” kávéház tükörablakai romokban hevernek. Ez az úgynevezett és később népszerűvé vált „hazafas felbuzdulás” kezdete. A kávéház másnap megvándorította déget. Az új név: „Caffé Potiorek” a déli front cserének dicsőségére.

De es sem segít. A kávéházak konjunktúrája lealkonyul. Új divát lép előtérbe. Budapest a mozik városa lesz. A „Caffé Potiorek” csödbe kerül. 1913-ben már mozi van a helyén. A „Mazuri Mozgóképház”. Itt láthatók a legújabb harctéri felvételek. A mazuri csata. A képek a fronton készültek. Körülbelül 100 kilométerrel a lövészárk mögött. A zenekar a „Wacht am Rhein”-t játszza.

A háború alatt virul a mozi. Hadi szemleözvegyek kedvelő találkozóhelye. De semmi sem tart örökké. A háború sem, a konjunktúra sem. Pedig a mozi tulajdonosa mellesleg hadsergezállító is volt. Poznában. De 1918-ban csak fekete posztót használhat. Gyűzlőlobogót, mint magyar, mert akkor ilte meg hazánkat az ellenséges hatalom, de gyűzlőlobogót szílelőre felett is. Végül 1918 az összemlás éve.

Néhány hét múlva a helyiség új színt kap. Fűrészt. Lángvöröset. Vértöröset. Kommunizátik tannyája lesz. Pártkör. Leninkák találkozóhelyé később. Így marad mindig feljöttben a bolsevizmus alatt. Aztán jönnek a románok, majd ezek kivonulása után a fehér külföldiek. Mindannyian egyformára örömmel veszik tudomásul, hogy a helyiséghez tápas pince is tartozik. Ezt használhatják. Használják is. Hazán, ha voltak, azok a római katakombákban szenvedtek, miért ne szenvedjenek ma is aldozotok egy pesti bérház pincéjében. O, legendás szép idők! Drága történelmi korszak! Kommunizátik, romos magzállók, fehér külföldiek! Egy pesti bérház pincéjében már találkoztak vatesként a jövőbe látva: Vágt István, Eckhardt Tibor és Czusa professzor ideáljai.

1920-ban a külföldiek vidékre költöztek. Mint minden halott mellett, nyugozni kezdenek a hullaféreg és forr a barchánja. Így a megrabolt és tényleg Magyarországon is. Úrrá lett a mámor, a

tébolgító mulatniakadás, a bér-őrület. Bárók, mulatók tömege nyílt meg. Kisérteket, fiam zongoraszó szóródott az uccára. Ezen a sarkon is bér nyílt. Mulatóhely. Bár és mulató a „Jekete macskához”. Az ablakok alatt démonok sétáltak. Kifestett, szomorú erőletett nevetés éjjeli léptek. Szerelmi export-import volt a sarkon, hogy egy év múlva a konjunktúra valódi export-import céget szodorjon oda. Iroda nyílt. Pultok, redős szekrények, amerikai tróasztalok, borkarosszék és írógépek. Telefonok és asztali lámpák költöztek be. Nagy volt az üzlet, de rövid a konjunktúra. És volt egy kereskedelmi miniszter, aki azt mondotta, az volt a programja, hogy ő nem volt ellensége a kereskedelemnek.

Zürichékdítta Európa valutáját. Valutában spekulált egész Budapest. Német márka, lengyel márka, szöke kistány, barna, csak arról beszélgetett mindenki. Az export-import cégből valutakereskedés lett. Bank és pénzváltó intézet. De csak egy évre.

„A Polgár” akciójának sikere

A telekértékdoból építünk kislakásokat

A főváros egyik legfontosabb s mindenesre leg-sürgősebb szakszége a lakásépítkezés. A pénzügyi ügyosztály a napokban a folyó esztendőre húsz milliórdot becsült erre a célra rendelkezésre s a bilizottság akkor az egész építkezési program végrehajtásának költségeit körülbelül száz milliórdban állapította meg. Erre az összegre egyelőre fedezet nincs. A Polgár lezáruló számban felvetette, hogy felezteként kínálkozik, ha a főváros újra szedi a telekértékdót s ennek hozadékát kizárólag lakásépítkezésre fordítja.

Megelőzéssel jelenthetjük, hogy A Polgár kezdeményezése a legteljesebb sikerrel biztat. A főváros legilletékesebb tényszói foglalkoznak azzal a gondolattal, melyet A Polgár felvetett, hogy ismét feltá-

Azután jött a devizakétség. A valutabankok meghaltak. A részvények nevei szálltak szájról-szájra. Ganz-Danubiuszal alszom el. Ganz-Danubiuszal ébredek, ez volt a legnépszerűbb népdal. A valutabank összedobozmányi iroda lett. Papirokat adtak, vettek, amíg a készlet tart. A készlet tartott, de a tözde is tartott. A papírok megmaradtak, de a hossz elmul. Bedőltek az esőkék és kénszergegyességek korszaka. A mi tözdecsinák is külföldre menekült. Autója eltűnt a sarkon mellől. Annál több autót jött a helyébe belül, a néhai irodába. Mert az iroda helyén autósalon nyílt. Akkor már 1924-ik évtől.

De ez is csak rövidtűnkösdi királyság volt. Az adósságotok a cég már a telepési díjból fizette ki. Fürtak, faragtak, iparosok, munkások dolgoztak a helyiségben. A napokban azután újra megnyílt a helyiség, az új üzlet. Kávéház lett belőle. Ragyogó, kristályos, fényes, tükörablakos kávéház. „Caffé Angletterre”. A színházban Galsworthy és Sommer-set darabjait adják, a parlamentben MacDonald új a karzatán. Anglia divatban van. A kávéház jól megy. És még mondja valaki, hogy nincs itt a béke és nincs konszolidáció. Mert az, hogy nincs pénzünk, hogy fönkremetünk, hogy büntettek szenzióit éljük az csak nem fontos, úgy-e? Az fő, hogy az „Angletterre-kávéház” megnyílt megint.

masztják a telekértékdótot.

Illetékes helyen hangzatják, hogy ez az adó eltörölve megszüntetve nincs is, nem kell többé egy, csakhogy a főváros hátraozza el, hogy ismét szedni fogja. Ez egy egyszerű közzgyűlési határozattal megtörténhetik s erre nézve rövidesen történik is előterjesztés.

Örömmel vesszük ezt a tényt, de itt már most újra le kell szövegeznünk, hogy elengedhetetlen feltételek tartjuk, hogy a feltámasztandó telekértékdótot hozadékának kizárólag az építkezési célját szabad majd szolgálnia. Lakásépítésnél fontosabb és sürgősebb érdek ma nincs Budapeston, ezt kell tehát első-sorban felkarolni.

A világ fővárosában

Írta: Dr. KERPEL JENŐ

II.

Színházak alkonya

Bibliai zenedráma az Opera újdonsága, ama elpusztíthatatlan balett-betét. Keleti hangszerelet, szabadon Goldmark és Richard Strauss nyomán. Ösdi iskolai rendezés, amelynek tanítása szerint a leg-hosszabb szakkal a király által íjgye... A Comédie rendületlenül Dumas fils Francillonját adja. Ez a márkiszalóban kavirálrog felgöltött iránydarab, amely ama világrengő probléma vá, vajjon a megcsalt asszony sorsát hasonlító viszonzhatja-e, úgy látszik bevonult a klasszikusok másorába. A színdarabok szó-driákot vágnak ki, prestissimo, Gyranokoz méltó emfázissal, lérszági szimulá trombitaszólamra... Egy boulevard-színház esztendő a Vasgyáros pergeti... Honnét jut mehezve? A Théâtre des Arts kis termében egy sápadt nő: Show Szent Johannóját kreálja. Pitocvát. Ahogy az inkvizíció bírói előtt kifort, földny a páncéltól alatt, hosszú pillát kerere nyitva, aldatások két kezét mellen keresztetve s beszéde folyamából mindig újból e szót „Dieu”, mint lilomos löpőgépjé magabizalnté, úgy megotvad a francia nyelv csiszolt eleganciája az orosz mássalhangzóknak szelid izsáiban az áhítat szol-taradé.

Revű és eugenetika

Nem Mistiguet a revűk csodája, ez a szeleburdi párizsi nő, gamin-szemével, merészen széles szájjal, cünderrel a fején, kezé a széthúzott nadragcsémben, vagy mint fehér páva a magasa táncolón; nem Raquel Meller, ez a bis sponyol énekesnő, aki román-cit pantomimikában szenvedett s z alaknak csendes művészeté csak a delmerekalkak anyanyelve kedvéért került a latányosság színpadára; — hanem a Gertrude Hoffmann-görök. A Moulin Rouge jazzbandje furiosza csak s berontanak. Táncoló vadak, apródnyúj-lat vászák, fogukat csillogtatják, hallatják esztakidáltának. Töröl asszának. Szalagon forásznak. Orsómód pártognak. Mint hullám heveredik végig csapajuk, felarajlik, s kemek combjuk már ritmusra rezzen... Uj, barbár, gyönyörű Hellasz. Amerika sportnemzedéke közzint bennük. Tizennyolc Aphrodite Andanyomene, — a floridai strand habjainak szűlötti.

Dekoratív Művészetek Kiállítása, vagy színrész és szaxofon

E nemzetközi szervezésre aligha teremti meg az új stílus, de ésszerűgát az úlförök eredményeit. Interieurökre máris kialakult az egységes érté-

norma: előirányosság, dísztelenség, legjobb anyag. Belsőjelöltés jelentenek a szedők puritán, de mérész vonalú, — mintegy a jövő nemesedőtt embernek kasztyélbátora. Franciország géniuszait felhőző selemek és Sèvres-vidéki revalitják, de leginkább Versailles mékterészete: tón én egy nyolcszögű tó, bronz-mozsika-lyal kirakott parkányú, forrasa feltejt majolika-gyermekek, körülte amforákban lánás szeptokos, glóbuszvákokon száfrányúrga folyondár, nyitott fausz-szövények, kavicsosút utak, sítétvörös, viola, narancs-szín, hatványörzsa, habfőér rododendron-bokrok s őrként tujafák tornya. — A Szajna mentén az idegen nemzetek pavillionjai: Anglia kapuja, cipkéként, piros lánok aranyatapon, esztűrdarabok trofeuma kö-zött, mint shakesperei díszlet; Itália római diadal, íre; Szejt-Örörszország ferde, vészes falkájai. Hír-lelen, egy törökny, fehér épülete szíve, szürinx plasztikonja alatt e név: Mozart, túl a sarkon; Walter von der Vogelweide, az oromzatón; Fischer von Erlach, lám, dómserűen; Gustav Mähler, Egon Schiele, Altemberg... Itt felszök, mint holmi grill-parzeri meséjétek földarozsán, Japán bambuszker-tése és Monako kaktuszai között — Ausztria, Este van, a játékdoboz-épület zárva, de átírdítva, az úvegfalak mögött bízzar színházi babák, folyosón antik és exotikus motívumokból raffindán megkom-pomátt szobák. Buddha-bronzok jűléje, ablakközéi-ben leheletfinom kerámia s toronyként egy beéptített anyaféher szalburgi orgona. A parton Pótrek három yachtja. Frakkos rendezők togadják az új amerikai házaspárokat. Diszuezora. Tizenegykor a mannequin-revűk. Tanc. — A Pont Alexandre oszlopai fény-fűzretek hordanak, vastiebből szivárványosított vés-esek szubog. Roppant tömeg gomolyg a kiállítási tésr-égen a Place de la Concorde és az Eiffel-torony között. Páris város magabiztosító pavillionján a dühöngő jazzband megapon hatványozza, hogy szazeter fej fölé, mint utolsó ítélet, vijjog végig a szaxofon.

Anonymus Regyptacus

Úgy akarta, hogy földi hűvelébe öltözés átzer-háromszázadik esztendejében helyét foglaljon a Louvre egy úvegsekreányben IV. Amenophis fárad s Tui papnö kösött. Most itt guggol vörösbarna mézőlőstete, átható szélessémmel, megvevő mosoly az ajkán. Oléban írótlaba, jobbjában írón, úgy fűléli a gördült időt. Körötte autófalak ugnának, helyre-kelnek repítének, aranyért, nért, glóriért líng a tánc. O azonban, a sakkházi krómikás, halotti köny-rüket írja.

MODERN
Telefonszám: J. 56-08

MODERN BUTORSZALÓN Ullóí út 14, Baross ucca 11. sz.
Szolid, olcsó kiszolgálás. Gáspár Káldor

KÖZGAZDASÁG

A szanalási főbiztos „adófeleslegel“

Irta: Dr. DEMÉNYI ALADÁR

A helyes költségvetés elv szerint a polgárok akár az állam, akár a város részéről, csak oly mértékben adózhatnak meg, hogy a befolyt adók és egyéb jövedelmek elegendő fedezetet nyújtsanak, — a költségvetés megszavazására hivatott tényezők megítélés szerint, — feltétlenül szükséges állami vagy közszégi kiadások fedezésére. Ebből következik, hogy az úgynevezett **adófelesleg, helytelen adórendszer következménye és esetleg csak rendkívüli idők vagy rendkívüli helyzetek által lehet indokolt.**

A közgazdasági élet egyik legjelentősebb feladata, hogy az állam vagy község lakosait minél nagyobb számban és minél intenzívebben részesíthesse a termelésben, hogy ezáltal a felvilágosodott kapitalista rendszernek megfelelően, minél többen és minél arányosabban részesedhessenek a nemzeti jövedelemből. Ahoz azonban, hogy a közgazdasági élet a termelés fokozhassa és ezáltal minél nagyobb tömegek számára tehesse lehetővé a termelésben való részvételt és ennek megfelelően a jövedelmet, vagyis a megélhetést, ahoz a közgazdasági életnek minél nagyobb termelői tökére (eszközök, gépek, pénz stb.) van szüksége, és így minden olyan intézkedés, amely **csökkenti a termelő eszközök barmelyikét, az hátrányosan befolyásolja magát a termelést, kevesebbit azoknak számát, akiknek módjuk és alkalmuk van a termelésben résztvenni és ezek köpest kisebb körre szorult azoknak a száma, akik megfelelő jövedelemre tölhetnek szert, vagyis megrhezül a megélhetés.**

A szanalási válságnak is egyik legfőbb oka az volt, hogy a közgazdasági életből feltétlenül szükséges tökéket vont el és az így elvont tökéket részben nem kellő időben, részben nem kellő helyen, részben nem kellő formában és részben egyáltalában nem kerülték a termelés szolgálatába.

A túlságos megróztatásis kérdéses tehát nemcsak azt jelenti, hogy az állampolgárokkal szemben **kellő kíméletet kell tanúsítani, hanem jelenti azt is, hogy a túlságos megróztatás révén elvont tökéket meg kell szüntetni a termelés szolgálatában álló és így a túlságos megróztatás csökkenti az általános nemzeti jövedelmet.**

Az adófelesleg tehát mindenkor aggasztó tünet és azonos vizsgálata van szükség, hogy miért állott elő, mert az adófelesleg nem más, mint a termelésből elvont gyümölcsöző tökének gyümölcsözletlenül való hoovertetése, ami mindenkor nagyszámú egészségellenes válságba való jutást okozza.

Nem lehet tehát sürgősebb feladata bármely pénzügyi hatalommal felruházott kormányzatnak,

minthogy minél gyorsabban megszüntesse az adófelesleget és visszabocsássa azokat a termelés szolgálatába; a jövőre nézve pedig az adóterhek sürgős lezállítását vigya véghez, nehogy újabb adófeleslegek keletkezzenek a közgazdasági élet mérhetően hátrányára.

Természetesen abból a megfontolásból kiindulva, hogy a közgazdasági életet termelő töké elvonása (időleges elvonása is) hátrányosan befolyásolja a helyes költségvetés elv szerint minél nagyobb takarékosság szükségessége, hogy kisebbek legyenek a kiadások, kisebb fedezetből kelljen gondoskodni kisebb töké vonásának el a közgazdasági életből, az egyes egyének adómegeterhelése minél kisebb legyen és így nagyobb töké állván a közgazdaság rendelkezésére a termelés fokozódik; az egyén jövedelme nagyobb és az adóterhek kisebbek legyenek.

Hírek a pénzüvilágból

A Pénzüintézet Központ legközelebb memorandumat fog készíteni a különféle sorsítók: szükséges állami felügyelete tárgyában.

A legutóbbi hírek szerint a devizaforgalom teljes felszabadítása csak a jövő év elején, az új pénz bevonásával egyidőben fog megtörténni.

Szeptember hóban a fizetésképtelenségek száma erős emelkedést mutatott, amennyiben az augusztus havi 99 csődönkívüli kénszergegyességgel szemben szeptemberben 136 kénszergegyesség volt, míg a csődök száma 132-ről 168-ra szaporodott.

A lengyel kormány még mindig kéri a stoty védelmére legutóbb hozott bevételi tilalnak enyhítését, noha már egy hónappal ezelőtt külön magyar deputáció utazott Varsóba ennek az érdekében. A magyar érdekliséggel újabb különféle retorziós intézkedésekre akarják rábírní a magyar kormányt.

A Magyar Belhazódsi Rt. legutóbb magába olvasztotta a Balatonfüv Gőzhazódsi Rt.-ot. A szükséges likvidációs műveletek után a Belhazódsi Rt. hozta fog látni, hogy a Balaton hajóforgalmát kellőképpen kiépítse és modernizálja.

A Polgár rádiója

Eckhardt Tibornak nem sikerült ex-Cuzánia magát, sőt még jobban össze-cuzálta, amit ki akart bonjolítani.

Hogyan fog pengeni a papírpénz?

A régi magyar parlamentarizmust — joggal — szeretik összehasonlítani az angolul, MacDonalddal most módjában volt az összehasonlító tanulmányokat a legutóbbi évekre is kiterjeszteni.

Járványos hallucináció esetiét jegyezhetjük fel, Kedden kitűnik, hogy az igazságügy-miniszter vasárnap nem támada a szocialisták. Szerdán kitűnik, hogy Buday Dezső kedden nem foglalt állást a románok mellett.

Budaváry László szerdán előadást tartott a szidőkérdésről a budapesti törvényszéken. A hallgatóság — a perrendtartás szigorú szabályai alapján — tartózkodott a tetszés, vagy nem tetszés kifejezésétől.

Horn Edének esendes centennáriuma volt. Még csak fájvédok sem indítványozták, hogy az accaját nevezzék el Istóczy Gyúzórról.

A Galsworthy-darab előadásának segédzsemlézetéhez tíz valódi detektív is hozzátartozik. Ók vagyának a nézőkre, hogy ne rendezzenek párhuzamos felekezeti vitát a színészekkel.

A vízvezetéki bizottság

Borvendég tanácsnok elnöke mellett újást tartott. A vízművek nagyarányú fejlesztésére vonatkozó javaslatot Zombor és Becsey biz. tagok hozzájárulása után némi pótlásokkal elfogadták. A bizottság hétfőn, október hó 26-án helyszíni szemlére száll ki.

RisKomédia „Örömkönyvek“
Magyar-német-zsidó revü
Kott és Steinhardtsal
VI. Révay uca 18 — Kezdeté 8 órákor — Telefon: 14-22

Emberré véd, ki állatot véd! Alig kerültek forgalomba az *Állatvédő sorozatok*, a közönség nagy érdeklődésére való tekintettel az Állatvédők Világ-szövetségének magyarországi osztálya az eredetileg elhatározott 46 nyaromány helyett 100 nyarományt tárgyalt fog november hó 8-án kisorsolni, köztük egy négykerékűes hatúlétes osztozt, teljesen felszerelt új autómobil, a nyarománytárgyak VII. Erzsébet körút 21. sz. a. a Royal Orfeum kirakalában vannak közzemlőre kitéve.

VIGSZINHÁZ

Uriemberek

(Loyalties-Gesellschaft) Galsworthy világhírű színműve

A színészno

(Comédienne) Bouquet és Armond határos vígjátka

FŐVÁROSI OPERETTSZINHÁZ

Az Orlov

A legnagyobb operettsiker!

Schaumburg-Lippe

HERCEGI UDV. PINCE
Villány
Régi évjáratú
pezsgők és palackborok

„Nestlé“ tartós onduláció speciális Henna hajfestés
Párisi hajpótlék-újdosások rövid hajhoz
Kozmetika • Manikür
Vágó, Rákóczi út 57. szám. — Tel.: J. 141-78

SZINHÁZ

„Fürodöm Vázsonyi népszerűségében...“

Radó Sándor a „Valutaankét“-ben

Az újonnan megnyílt Andrássy úti Színházban most **Békoffi Lászlónak** egy kis politikai szatirját játszzák, melynek egyik érdekessége, hogy a színészek egy-egy ismert politikai maszkját öltik fel. Természetesen Vázsonyi Vilmos is szerepel a darabban és jellemző a demokratapárt vezérének népszerűségére az a mód, ahogy a közönség **Radó Sándort**, aki Vázsonyi szerepét alakítja, fogadja. „Valuta-ankét“ a darab címe. Egnyasútan vonulnak be az anketőn résztvevő politikusok. Arról van szó, milyen legyen az új valuta. Jón **Lendvai-Lehner**. A közönség zúg. Találgatja, ki lehet a hosszú fiatalember. Nem igen ismerik. **Belép Hassay**. Most már taponak. 5 már szélesebb körökben is ismert egyéniség. **Kunapé** Andris bátyánkat harsogó derültség fogadja. Kinövezik. Végül belép Vázsonyi, szájában az elmaradhatatlan szivarvég. Nagy nevetés... **Vázsonyi... Vázsonyi... zúgja** a közönség, azután felharsan a taps. Percokig tapsol-

nak és ebben a tapsban, abban a gyorsaságban, amint Vázsonyit a közönség minden tagja azonnal megismeri, ahogy a kitűnő maszknak örül, benne van minden népszerűsége és az szeretet, mely őt osztatlanul övezi.

Előadás után megkérdezzük **Radó Sándort**, hogy érzé magát Vázsonyi szerepében.

— Kitiűnően — feleli a népszerű kómius. — Úszom a boldogságban, **fürodöm Vázsonyi népszerűségében**. Minden este egyforma taps fogad, jól esik érezni, hogy azt az embert, akit ábrázolok, mennyire szeretik. Amikor Vázsonyi tréfásan azt mondja, hogy „Ajánlom magam az elkölvezendő liberális éra miniszteri székébe“, olyan erővel zúg fel a taps, hogy ez már több a sikerült tréfáért való letszégyiltvánulással. Különben személyesen ismerem Vázsonyit, nagy tisztelője vagyok és örülök, hogy alkalmat adok az embereknek, hogy rajtam keresztül adják jelet iránta való szeretetüknek...

Eskü út I. szám
Tel. József 150-01

ORION SZINHÁZ
Előadások: 1/56, 1/29, 1/10 órákor

Biborsugár
Buster Keaton Alaszkában.
Híradók!

POLGÁRI SZERVEZKEDEÉS

DEMOKRATA NAPTÁR

Október 24, szombat.

Központi Demokrata Kör. Tagavató vacsora (8). — Ferencvárosi Demokraták (Központ) Tombola és tánc (8). — Ferencvárosi Demokraták (Belső Csáládi est (8).

Október 25, vasárnap.

Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Kör. Táncest. (8)

Október 26, hétfő.

III. ker. Demokrata Társaság. I. kultúrest. (8).

Október 27, kedd.

Lipótvárosi Demokrata Kör. Társasvacsora. (8) Józsefvárosi (XVII.) Demokrata Kör Zsombor Géza előadása. (8) — Ferencvárosi Demokrata Kör (Központ) Pártvacsora.

Október 28, szerda.

Belső Erzsébetvárosi Demokrata Kör. Elnökségi ülés és társasvacsora (7). — Ferencvárosi Demokrata Kör (Belső). Társasvacsora (8).

Október 29, csütörtök.

Belvárosi Demokrata Kör. Társasvacsora. (8) — Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Kör. Politikai vacsora. (8).

Mi újság a pártkörökben?

— A III. ker. Demokrata Társaság ismét életképtelnek ítélték megismétlődő kulturálist, melyeken kiváló művészek fogtak szerepelni. Az első kultúrest hétfőn, október 26-án lesz. Vendégeket szívesen látunk.

— A Józsefvárosi (XVII.) Demokrata Kör Ifjúságdemokrata Csoportja csütörtökön este tartotta alakuló értekezését. Az ülést Weiller Ernő dr., a kör elnöke nyitotta meg, aki rámutatott az ifjúság politikai szervezkedésének nagy jelentőségére. Beszéd után megválasztották a tisztikart, melynek tagjai a következők lettek: Elnök: Vitéz Miksa dr., ügyvezető-elnök: László György, Társelnök: Szamosi Imre és Várnay Artur, kulturálisbiztos elnöke dr. Kunos István, felügyelő: Koczkar Ernő. A megválasztott tisztikar nevében Vitéz Miksa dr. mondott beszédet, melyben az ifjúságot fokozott munkára hívta fel, majd László György köszöntö meg a körnek azt, hogy az ifjúság megalakulását támogatta.

— A Józsefvárosi XVII. választókerületi Demokrata Körben szép ünnepély folyt le kedden. Dr. Hajdu Marcel elnök megkapó beszéd kíséretében avatta fel az új párttagokat. Kifejtette, hogy az ifjú demokraták lesznek majd hivatva a párt fehért eszméit tovább plántálni, az eszméiket folytatott küzdelem tovább harcolni. Ráért ezután arra, hogy a pártnak azok ellen a desperádok ellen kell harcolni, akik még a magyarság legádázabb ellenségei is lennének tárgyalni a reakció, a gyűlölet jegyében. Ezekkel szemben a párt hirdeni fogja és meg fogja valósítani a maga programját, mely ebbe az egy szóba foglalható össze: munka. Csak azoknak szabad és lehet érvényesülniük, akik komoly munkával akarják a közt szolgálni. A kör érdeke pedig a egyben a demokrácia céljai: egyenlő jog, kultúra, gazdasági egyenlőség; az, hogy senki ne lehessen egy gazdag, hogy másnak a meggyőződését megvívásárolhassa, senki ne legyen oly szegény, hogy kénytelen legyen meggyőződését eladni. Ezért küzd a párt s erre a küzdelemre jelentkeztek a most felvett új tagok, akiket a párt nevében szíve egész melóvétel kíséretében, Lelesz tás fogadta dr. Hajdu Marcel elnök lelkesítő beszédjével. Utána az új tagok nevében dr. Scirtes Alajos mondott rövid beszédében köszönetet. Dr. Kőrönczi Zoltán köszöntö ezután meg a pártnak és a pártvezetésnek azt a figyelmet és ragaszkodást, mellyel élte legszebb napján, családi ünnepén találkoztak. Nem szűk, hanem örök jelentek meg az ünnepén, szeretettel a szemükben, szeretettel a szívükben. Erőmes hát becsültes embernek dolgozni a köztér. Még dr. Weiller Ernő méltatta dr. Scirtes Alajosnak lelkes munkásságát, majd bejelentette, hogy a párt ez ideig is gondoskodni kíván a szegény gyermekekről, a tél beálltával fel fognak ruházni decemberben legalább száz szegény gyereket. A jövő héten kezdődik a munka, a helybiztonság dr. Vázsonyi Vilmos elnöklete alatt kezdten tartja első ülését. Telkesen vették dr. Weiller Ernő bejelentését s a társaság még sokáig maradt kedélyes hangulatban egyült.

— A Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Kör vasárnap tartotta szokásnyitó művészetiét, melynek műsorán Schick Lili zongoraművésztől, Nádasdy Magda gyermekprimadonna, Víg Mikló előadó-művész, Salgó Sándor heggedűművész, Sáfár Sándor operafőnök és Rajna Sándor heggedűművész szerepeltek.

— A Józsefváros XVIII. ker. Polgári Demokrata Körben. Déry uca és Nagyváros uca sarkán, csütörtökön, f. évi október hó 29-én este hét órakor Széll Jenő pénztisztelő igazgató előadást fog tartani „Pári és kereskedelmi hitelről”.

— A Józsefváros XVIII. ker. Polgári Demokrata Kör f. hó 22-én tartotta meg rendes havi választmányi ülését. Zsombor Géza elnök bejelentette, hogy a polgárság érdekében sorozatos adóügyi előadásokat fognak tartani. Az első előadást nov 8-án, csütörtökön este 8 órakor tartják, amelyen nemcsak a tagokat, hanem az összes fővárosi iparosokat is kereskedőket is szívesen látják. Az adóügyi előadást Zimmermann Dező ügy-elnök fogja tartani az adótervezési híradó. A választmány ezután úgy határozott, hogy ezennél havi 10.000 koronás tagdíjakat szednek, hogy minden demokratikusán érző polgár anyagi megterhelés nélkül bekapcsolódhassék. Politikai estélyeket is fognak rendezni. Grünwald Sándor tette meg most jelentését az ifjúsági csoport működéséről. Zsombor Géza elnök a könyvtár felállítását indítványozta és kérte az ifjúsági csoport vezetőjét, hogy a könyvtár kibővítéséhez segítszenek, indítványozta továbbá, hogy „Sparvervint” alakítsanak és a központi állatüzletéről is tartanak előadást, amelyen a polgárságot is szívesen látják.

— A Ferencvárosi Belső Demokrata Kör szerdán este társasvacsorát rendezett. Vázsonyi Vilmos, Pakots József és Fábán Béla foglalkoztak a vacsora folyamán a fajvédők románbarát politikájával és szakabban mutattak rá ennek a barátokzásnak erkölesten voltára. A megjelent vendégeket Pakots József nemzetgyűlési képviselő, a kör elnöke üdvözölte, majd átért a fajvédőknek és Cuzákknak barátokzására. A fajvédőknek — mondotta — úgy látszik, nem fontos a nemzeti érdek és a sokat emlegetett feji szempont. *Csú, a hatalom az, amire aspirálnak és ennek érdekében szövetségek a székelység rabigába hajlítják, a magyar integráció ádáz ellenségeivel.* Most azután árvendözhetek a kisente nacionalisták, hiszen a magyar parlamenten cáfolat nélkül hangozhattak el olyan kijelentések, hogy a románok nem nyomják el a nemzetiségeket.

Pakots József nagy tetszéssel fogadott szavai után Vázsonyi Vilmos beszélt.

Azok a férfiak — mondotta — akik egyre fogadkoznak, hogy az Ergerberger melódia mellett visszafoglalják Magyarországot, most Cuzával szövetségesek, a magyarfaló román politika legtipikusabb képviselőjével és ő, akik legnevesebben gyálakodtak a megbolondult király ellen, jusszultek Schager von Eckartschaural aki a királynak köszönetet mindent. Ha ők az ország integrálását — karnak megcsinálni az én börtömöm, vagy az összes zsidók börtön, én megkötöm az alkut, de ő, a magyar integritás börtön alkuszak, mert gyűlöletben egyesülnek. De kár is volna a Gimböcsök, Eckhardtok és Cuzák komolytalan tanácskozásaira annyit szót vesztetni, ha nem látunk bizonyos feltűnő mulasztásokat velük szemben a hivatalos körök részéről. Például érdekelte volna az országot, hogy a miniszterelnök írának mi a véleményem arról, hogy egy magyar párt tagjai lennének tanácskozni az ország földarabolóival, hogy jönnek azok külföldiek, hogy a mi országunk szívében lázítani merjenek magyar állampolgárok ellen? Mert ha a magyar itthon megbolondul, ahog jóga van, de tiltakozom az ellen, hogy idegenek ide jöjjenek megbolondulni. Végére kell jáni egyszer már annak is, hogy a fajvédők elleni harc különös módon mindig zátonyra jut, a végleges rendet nem lehet helyreállítani, e mögött valami rejtély van. Beszéd végén kijelentette Vázsonyi, hogy valamennyien azonosították magukat Fábán Bélával. Az az intulus, mely őt érte nem ő, hanem elkövetőjét szégyentel meg, mert jellemző annak háromodára. *(Lelesz taps és éljenzés.)*

Vázsonyi után Fábán Béla szólaft fel. — Személyes ügyben szólaftok, — mondotta. Annakidején Zeilinsky Endre elleni ügyemben Zeilinsky úr a vegyes dandárparancsnokság döntése ellenére sem volt hajlandó velom lovaság mérkőzésre kiállni, pedig tudta, hogy mindig, a kurzus legsötétebb esztendőiben is kiállottan akár kardra, akár pisztolyra mindenki volt. Fegyveres elégtételt ajánlott fel, melyet nem fogadtam el, mert a fegyveres elégtételt a büntető-könyv nem mint lovasági aktust, hanem mint gyilkosság kiérletet minősíti és én sem magamat deklarációm, sem büntető törvénykönyvbe ütköző csekélyemnt élkövetni nem akartam. Mint uriember hajlandó vagyok bárkivel megmérkőzni, mint kapabejáró senkivel sem. Nem akarok sértő kifejezést használni, de megállapított, hogy Gimböcs a lovaság elégtételtad nem tartja magára néző kötelezőnek. Az estély lelkes hangulatban ért véget.

Dr. Kőrönczi Zoltán törvényhatósági bizottsági tag, a XIX. vál. ker. Demokrata Körének ki-tűnő, népszerű elnöke megható családi ünnepet ült vasárnap. Az ő és bátyja, dr. Kőrönczi Emil, a Mentőegyesület derék igazgatójának nevelt leányát Szemes Ilonkát vezette oltárhoz Sarkadi Gábor. A díszes esküvő a dohányuca izraelita templomban volt, mely szűfalóság megtelt élkező közönséggel, még az emeleti karzatok is telve voltak.

Ott volt a demokrata párti nagyevű vezére dr. Vázsonyi Vilmos a Józsefvárosi Demokrata párt szervezete küldöttségére dr. Hajdu Marcel el és dr. Weiller Ernő elnökök vezetésével, a pesti ír. hlt., előjáróság élén dr. Lederer Sándor elnökkel, továbbá a demokrata városatyák ügyszólva teljes számmal; megjelentek az izraelita hitközségi iskolák tantestületei dr. Munkácsy Bernát tanfelügyelő vezetésével s ott volt a barátok, tisztelők hatalmas nagy tömege. A szertartást Fischer főrabbi és Abrahámsohn főkántör vezették.

— Miskolc városa szobrot emelt a haza bülesének, Vasárnap, e hó 18-án fejezte ünnepség színhelye volt Miskolc. Ekkor fejezték le az ottani „Klámipark” nevű térségben Deák Ferencnek, az 1867-iki kiegyezés megermentőjének ércszobrát. A leleplezési ünnepet képviseltette magát a kormányzó, a kormány, a Tudományos akadémia, a nemzetgyűlés, a honvédség és számos kulturális egyesület. A szobor leleplezést megelőzően Borsod vármegye 56i székházában díszközgyűlés volt. Berzevicy Albert írt monda el imnpei beszédét, melynek keretében Deák Ferenc örökérvényű tanításait a mai korban is megcsillandóknak és követendőknak jelölte. A szoborbizottság elnöke: Szóry György alispán átadta a szobrot Miskolc város közönségének, melynek nevében Hodobay Sándor dr. polgármester tett fogadalmat, hogy Deák szemlézhessék hű marad és a szobrot gondozásába veszi. Deák szülőfalujának, a zalamegyei Söjtörnek küldöttsége hazai virágokból font koszortot helyezett a szobor talapzatára. A szobrot Gárdos Aladár szobrászművész alkotta.

— „Polgári demokrácia és várospolitika” cím alatt Zsombor Géza v. általantárk főv. bizottsági tag, kedden f. évi október hó 27-én este 8 órakor előadást tart a Józsefvárosi nemzeti demokrata körben (XVII. Adria szálló). Az előadáson előléleltetésűk résztvesznek a budapesti körlelti demokrata körök kiküldötjei is, mert fontos programból és faktikai ügyek képezik az előadást követő vita tárgyait.

Felolós szerkesztő: Dr. Hajdu Marcel

Felolós kiadó: Zsombor Géza

Tűz ellen biztos a harcod, Hogyha veszel MINIMAX-ot.
MAGYAR MINIMAX RT.
VI., Rózsa uca 85. • Telefon: 37—31.

Vasbútor, rézbútor
sodronyágybetétek Klein Gyula és Társa vasbútor-gyárában, Budapest, VII. kerület, Dob uca 58. szám

Külföldi illatszerek és kozmetikai különlegességek
BALASSA HUNGARIA DROGERIA Budapest, VIII. József körút 13

Engedélyes árban hangszerek és gramofonok
a Nemzeti Demokrata Pártkör tagjának lemez újdonságok legnagyobb raktára
Hangszer-Otthon
FEKETE MIHALY
Budapest VIII. kerület, József körút 9. szám

Réz, vasbútor sodrony, ágybetét gyermekkoscsik elismert jóminőségű fogva legoosabb **Hikker** gyárában, VII, Dohány uca 6. szám. Telefon József 124—13

Legszebb Legjobb Legelőszőbb
PAP PAP PAP
kárpitósáru, vas- és rézbútorgyára
Szűnyeg, pokróc, süggöny, ágy- és asztalterítők, gyermekkoscsik, nyuszakék, leányzóba, előszoba- és kerületbútor, eryők és sokak minden kiterében kaphatók
Glichner János
Budapest VII, Erzsébet körút 120
Nagy katalógust 4000 korona ellenében postán küldök